

Ministerstwo
Sportu i Turystyki

ZJAWISKO KORUPCJI W ŚRODOWISKU SPORTOWYM

ANALIZA W OPARCIU O BADANIA EMPIRYCZNE

SPIS TREŚCI

Spis treści.....	3
Pojęcie korupcji	5
Społeczne postrzeganie korupcji	8
Założenia badawcze.....	10
Charakterystyka respondentów badań ilościowych.....	11
Badane ilościowe wśród zawodników wyczynowych.....	11
Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej	15
Skala korupcji w Polsce.....	17
Doświadczenia zawodników wyczynowych związane z korupcją	21
Sporty o największym stopniu zagrożenia zachowaniami korupcyjnymi.....	29
Zakłady wzajemne dotyczące rozgrywek sportowych	38
Zakłady wzajemne w Polsce	38
Doświadczenia i preferencje dotyczące zakładów wzajemnych	41
Zawieranie zakładów wzajemnych przez sportowców	42
Działania podejmowane wobec korupcji w środowisku sportowym	48
Opinia społeczna na temat podejmowanych działań.....	50
Działania profilaktyczne przeciw korupcji w środowisku sportowym.....	55
„Nie bądź pionkiem w grze!” – Program na rzecz zapobiegania zjawisku korupcji w środowisku sportowym	57
Wnioski i rekomendacje	60

Nowa Zelandia, Dania, Finlandia - te kraje przewodzą liście najmniej skorumpowanych krajów świata według najnowszej edycji Indeksu Percepcji Korupcji. Publikuje go w każdym roku organizacja pozarządowa Transparency International, która bada, ujawnia i zwalcza praktyki korupcyjne na całym świecie. Na samym końcu listy znajdują się kraje najbardziej skorumpowane, czyli Syria, Sudan Południowy i Somalia (lider). Wysoki poziom korupcji stwierdzono w ponad 65% krajów. Polska zajmuje w rankingu 36 miejsce, a więc daleko jej do najbardziej skorumpowanych państw świata. Artykuły w polskich mediach omawiające wyniki rankingu wywołały liczne głosy niedowierzania wśród internautów. Reakcje na wyniki rankingu pokazały, że przekonanie o skorumpowaniu kraju jest w polskim społeczeństwie silnie ugruntowane.

Od wielu lat w świadomości społecznej korupcja jawi się jako negatywne zjawisko, które przez zdecydowaną większość Polaków wciąż uznawane jest za poważny problem społeczny. **Pojęcie korupcji pochodzi od łacińskiego corruptio – oznacza zepsucie, demoralizację, rozkład społeczny, przekupstwo.** W sensie społeczno-ekonomicznym korupcja rozumiana jest jako wykorzystywanie władzy publicznej dla celów prywatnych. Nic więc dziwnego, że zachowania korupcyjne najczęściej przypisywane są sferze publicznej – politykom, urzędnikom czy publicznej służbie zdrowia.

W polskim systemie prawnym definicja korupcji jest określona w ustawie o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym z 2006 roku. Przepis jej poświęcony stanowi, że „korupcją jest obiecywanie, proponowanie, wręczanie, żądanie, przyjmowanie przez jakąkolwiek osobę, bezpośrednio lub pośrednio, jakiegokolwiek nienależnej korzyści majątkowej, osobistej lub innej, dla niej samej lub jakiegokolwiek innej osoby, lub przyjmowanie propozycji lub obietnicy takich korzyści w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu funkcji publicznej lub w toku działalności gospodarczej”.

W potocznym rozumieniu termin korupcja jest tożsamy z wieloma innymi określeniami. Jest stosowany zamiennie np. z takimi zwrotami jak: dawanie w łapę, dawanie w kopercie, dawanie pod stołem, dzielenie łupów, kręcenie lodów, protekcja, nepotyzm, kumoterstwo, karuzela stanowisk, czy kupczenie stanowiskami. Zjawisko korupcji jest także dosyć często dostrzegane w wytworach kultury masowej. Motyw ten pojawia się zarówno w filmach fabularnych, jak i w utworach muzycznych i satyrycznych. Korupcja jest przez społeczeństwo odbierana skrajnie negatywnie i często uznawana nawet za jeden z największych problemów w państwie. Zauważa się bowiem, że niekorzystnie wpływa na rozwój gospodarczy, niszczy zaufanie społeczne do instytucji publicznych, powoduje powstawanie grup interesu, odstrasza potencjalnych inwestorów, może zniechęcać do rozwoju swojego potencjału jednostki uzdolnione, m.in. sportowców, które w obliczu korupcji są na z góry przegranej pozycji.

Celem niniejszego badania jest analiza korupcji w środowisku sportowym. Zlecenie badania pozwalającego na spenetrowanie tak ważnego społecznie problemu, wobec którego od wielu lat podejmowane są liczne działania mające na celu poznanie skali zjawiska i przygotowanie odpowiednich działań w celu minimalizowania jego występowania w polskim sporcie.

Do ograniczenia przestępstw korupcyjnych w środowisku sportowym miała doprowadzić wprowadzona w 2010 roku ustawa o sporcie, w której zostały wprowadzone odpowiednie regulacje prawno-karne. Przed jej obowiązywaniem karze podlegały tylko osoby organizujące

profesjonalne zawody lub biorące w nich udział. Od momentu wejścia w życie powyższej ustawy każda osoba mająca wpływ na nieuczciwe rozgrywanie zawodów sportowych może zostać ukarana. Podniesiono też poziom kary za przestępstwo do maksymalnie 8 lat pozbawienia wolności. Zgodnie z art. 48 ustawy o sporcie karze podlega osoba, która „powołując się na wpływy w polskim związku sportowym lub podmiocie działającym na podstawie umowy zawartej z tym związkiem, lub podmiocie działającym z jego upoważnienia albo wywołując przekonanie innej osoby o istnieniu takich wpływów, lub utwierdzając ją w przekonaniu o istnieniu takich wpływów, podejmuje się pośrednictwa w ustaleniu określonego wyniku lub przebiegu zawodów sportowych w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę”. Karze podlega także osoba, która „udziela albo obiecuje udzielić korzyści majątkowej lub osobistej w zamian za pośrednictwo w ustaleniu określonego wyniku lub przebiegu zawodów sportowych polegające na bezprawnym wywarceniu wpływu na zachowanie osoby pełniącej funkcję w polskim związku sportowym lub podmiocie działającym na podstawie umowy zawartej z tym związkiem, lub podmiocie działającym z jego upoważnienia w związku z pełnieniem tej funkcji”.

Korupcja w środowisku sportowym, a w szczególności manipulowanie zawodami sportowymi to obok dopingu jedno z dwóch najpoważniejszych zagrożeń dla uczciwości współzawodnictwa sportowego. Przedmiotem niniejszej analizy jest próba oszacowania skali występowania korupcji w sporcie, w tym manipulowania zawodami sportowymi. Jest to zadanie niezwykle trudne. Nie jest możliwym precyzyjne określenie skali problemu ze względu na charakter zjawiska. Statystyki publiczne są w tym względzie niedoskonałe, uwzględniają tylko udowodnione przypadki korupcji.

Wykrywanie przestępstw korupcyjnych jest utrudnione przez fakt, iż obie strony transakcji osiągają korzyści i nie jest w ich interesie ujawnienie procedury. Natomiast strona pokrzywdzona (zawodnicy, kibice) nic nie wiedzą o transakcji i nie mogą jej przeciwdziałać. Ponadto, należy pamiętać, że badanie zjawisk negatywnych, czy nielegalnych zawsze niesie ze sobą ryzyko niedoszacowania skali zjawiska ze względu na skłonność badanych do nieujawniania własnych doświadczeń. Z drugiej zaś strony należy brać pod uwagę czynnik emocjonalny – zdarza się, że zawodnicy mylnie interpretują zdarzenia, które doprowadziły do porażki. Ciężar nieosiągnięcia zakładanych wyników sprawia, że winą za własne niepowodzenie obciążają organizatorów, sędziów, innych uczestników wydarzenia sportowego.

Analiza zjawiska korupcji w środowisku sportowym wymagała sprecyzowania adekwatnej definicji badanych zagadnień. Mając na uwadze zapisy *Konwencji Rady Europy w sprawie manipulowania zawodami sportowymi* założono następującą definicję manipulowania zawodami sportowymi:

Manipulowanie zawodami sportowymi – zamierzone uzgodnienie, działanie lub zaniechanie mające doprowadzić do niewłaściwej zmiany wyniku lub przebiegu zawodów sportowych w celu wyeliminowania, w całości lub w części, nieprzewidywalnego charakteru tych zawodów dla uzyskania nienależnej korzyści dla siebie lub dla innych¹.

¹ *Konwencja Rady Europy w sprawie manipulowania zawodami sportowymi*, Macolin, 18.IX.2014, art. 3.

Na potrzeby niniejszego badania przyjęto następujące definicje korupcji.

Korupcja - nadużycie stanowiska publicznego w celu uzyskania prywatnych korzyści (majątkowych i niemajątkowych) dla siebie lub dla osoby trzeciej. **Korupcja w środowisku sportowym** może odnosić się do nieuczciwego wpływu na wynik lub przebieg **zawodów sportowych** (np. ustawianie meczów, celowe przegranie rozgrywki, manipulowanie przebiegiem zawodów sportowych, wpływanie na działania sędziów) lub do **zarządzania sportem** (np. łapówki, wpływanie na działania osób zarządzających związkami sportowymi lub klubami, uzyskiwanie w sposób nieuczciwy stanowiska w organizacji sportowej).

Pogłębiona analiza zjawiska wymagała z kolei wskazania typów korupcji, które zostały uwzględnione w zrealizowanym badaniu. Przede wszystkim, zgodnie z propozycją W. Meanniga wyróżniono dwa podstawowe typy zjawiska:

- **Korupcja dotycząca zawodów sportowych** – działania podejmowane przez sportowców lub inne osoby ze środowiska sportowego, które miały bezpośredni wpływ na wynik zawodów. W ramach tej kategorii uwaga badaczy skupiła się na wszelkich działaniach, ukierunkowanych na manipulowanie zawodami sportowymi, w tym wypaczanie wyników meczów (rozgrywek) odnoszące się do zakładów wzajemnych. Z tego względu, istotnym obszarem badawczym była analiza zjawiska hazardu, w szczególności zakładów wzajemnych dot. zawodów sportowych.
- **Korupcja dotycząca zarządzania sportem** – działania, które nie dotyczą bezpośrednio zawodów sportowych i ich wyników, ale podejmowane są przez działaczy sportowych i osoby decyzyjne w polskich związkach sportowych. W tej kategorii oceniano działania podejmowane przede wszystkim przez polskie związki sportowe, a także innych działaczy sportowych, które wypaczają zasadę *fair play* w sporcie².

Przyczynkiem do podjęcia próby oszacowania skali zjawiska korupcji w środowisku sportowym jest realizowany przez Ministerstwo Sportu i Turystyki Program na lata 2015-2020 „Nie bądź pionkiem w grze!”, który przewiduje działania edukacyjne i profilaktyczne mające na celu zapobieganie korupcji w sporcie. Cele główne Programu to podnoszenie świadomości środowiska sportowego odnośnie korupcji w sporcie i manipulowania zawodami sportowymi oraz przeciwdziałanie w ten sposób przypadkom korupcji w sporcie i ustawianiu zawodów sportowych.

Potrzeba wdrożenia Programu „Nie bądź pionkiem w grze!” wynikała również z obowiązujących krajowych dokumentów strategicznych, w tym w szczególności „Programu rozwoju sportu do roku 2020” oraz Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji na lata 2014 – 2019. Treści

² Dr Renata Włoch, Korupcja w środowisku sportowym. Przegląd literatury przedmiotu, badań empirycznych oraz dokumentów przygotowany na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki, Warszawa 2014, str. 10.

programowe nawiązują do aktualnego stanu prawnego i stanowią również odpowiedź na rekomendacje zawarte w konkluzjach Rady Unii Europejskiej z 2011 r. w sprawie walki z manipulowaniem wynikami sportowymi oraz uwzględniają postanowienia Konwencji Rady Europy w sprawie manipulowania zawodami sportowymi, sporządzonej w Macolin 18 września 2014 r.³.

SPOŁECZNE POSTRZEGANIE KORUPCJI

Często można się spotkać z twierdzeniem, że tam gdzie w grę wchodzi wielkie pieniądze, tam istnieje duże prawdopodobieństwo pojawienia się zachowań o charakterze korupcyjnym. Polski sport spełnia te przesłanki. Liczba sponsorów z roku na rok wzrasta, a w związku z tym rosną kwoty inwestowane w polski sport. Społeczeństwem wstrząsnęła afery korupcyjna w piłce nożnej, którą zapoczątkowała sprawa Polaru Wrocław. Maj 2004 roku to moment, który uznaje się za początek walki z układami rządzącymi polską piłką. To wtedy, m.in. po artykule pt. *Afera korupcyjna w drugiej lidze piłkarskiej - Czy Zagłębie Lubin kupiło mecz od Polaru Wrocław?* opublikowanym w Gazecie Wyborczej, rozpoczęło się śledztwo. Prowadzone przez wiele lat śledztwo, a następnie postępowania karne obejmowały oskarżenia kierowane wobec około 600 osób – obserwatorów, sędziów, działaczy klubowych, trenerów, piłkarzy. Dotychczas lista skazanych za korupcję w piłce nożnej liczy ponad 450 osób⁴.

Korupcja w piłce nożnej wywołuje w społeczeństwie najbardziej żywe emocje, co nie powinno dziwić w kraju, w którym ten sport jest określany sportem narodowym. W polskim sporcie mamy jednak także kilka przypadków korupcji w innych mniej popularnych dyscyplinach.

Pod koniec 2014 roku wybuchła afery korupcyjna związana z działaczami Polskiego Związku Piłki Siatkowej. Prezes i wiceprezes PZPS-u zostali zatrzymani w związku z organizacją w 2014 roku Mistrzostw Świata mężczyzn w siatkówce. Zarzuty dotyczyły m.in. wyboru firmy do ochrony siatkarskiego mundialu. „I tak pękł mit czystej siatkówki, często zresztą przeciwstawianej brudnej piłce kopanej”⁵ - ubolewał jeden z internautów. Na portalu Facebook powstała wówczas strona pt. „NIE dla korupcji w PZPS” pisano np. „Nie pozwólmy, aby z PZPS zrobił się drugi PZPN!”⁶.

Również polski żużel, gdzie doszło do próby przekupienia jednego z żużlowców ekipy Zduńka Wybrzeże Gdańsk przed barażem o miejsce w PGE Ekstralidze, nie jest bez skazy. Próba wręczenia łapówki dotyczyła spotkania z dnia 8 października 2017 roku w Gdańsku pomiędzy drużynami Get Well Toruń i Zduńka Wybrzeże Gdańsk. Sponsor drużyny z Torunia przyznał się do winy, czyli do nakłaniania przeciwników do nieuczciwego zachowania w zamian za obiecaną korzyść majątkową⁷.

³ <https://www.msit.gov.pl/pl/aktualnosci/6224,Nie-badz-pionkiem-w-grze.html>

⁴ Za portalem <http://pilkarskamafia.blogspot.com/>

⁵ Prezes Polskiego Związku Piłki Siatkowej zatrzymany przez CBA, portal: www.salon24.pl

⁶ NIE dla korupcji w PZPS, <https://www.facebook.com/niedlakorupcjiwpzps/>

⁷ Por. Rafał Sumowski, Dużo kar za korupcję w żużlu; <https://dziennikzachodni.pl>

W 2005 roku głośno było o aferze korupcyjnej w Polskim Związku Narciarstwa, gdy prezes PZN otrzymał łapówkę od pośrednika handlowego w związku z podpisywaniem kontraktu reklamowego skoczków narciarskich. Po latach śledztwo umorzono⁸.

Choć afery korupcyjne w siatkówce czy w żużlu nie odbiły się tak szerokim echem jak w piłce nożnej, to korupcja w każdym z nich spotyka się z równie krytycznym odbiorem. Społeczeństwo z większym spokojem udaje się na mecze siatkówki, niż piłki nożnej. W przypadku tej drugiej wciąż pojawiają się pewne obawy. Należy jednak zaznaczyć, że postrzeganie korupcji w piłce zmienia się. Kiedyś przyjmowano to jako coś normalnego, obowiązującego i niespecjalnie walczone z oszustwami. W ostatnich latach wiele się w tej materii zmieniło, głównie dzięki zaostreniu przepisów prawnych. Nastąpił też rozwój nowoczesnych technologii, w piłce wprowadzono m.in. system VAR i dziś bardzo trudno jest dokonać „wielkiego przekrętu” na wyższych poziomach ligowych. Systemy analizy w firmach bukmacherskich również zostały bardzo mocno rozbudowane i dziś każde potencjalne nietypowe ruchy są od razu rejestrowane. W Polsce piłka nożna jest sportem numer jeden, więc zawsze będzie najczęściej komentowana. Widząc po tylu latach wciąż obowiązujące slogany typu „książę Wrocławia”, konkursy „Ustaw Ligę z Fryzjerem”, można dojść do wniosku że afera korupcyjna w piłce będzie jeszcze długo żyła w świadomości kibiców.

O utrzymującym się braku tolerancji społeczeństwa dla korupcji w sporcie dobitnie świadczą reakcje na niedawne informacje związane z powołaniami do nowego sztabu szkoleniowego Reprezentacji Polski. Adama Nawałkę zastąpił Jerzy Brzęczek i w sieci pojawiła się informacja, że trenerem bramkarzy zostanie Andrzej Woźniak. Pojawiły się liczne negatywne komentarze pod adresem Prezesa Polskiego Związku Piłki Nożnej Zbigniewa Bońka, który zgodził się na obecność w sztabie szkoleniowym reprezentacji Polski Andrzeja Woźniaka skazanego wcześniej za korupcję w sporcie.

⁸ Por. Nie będzie zarzutów wobec byłego prezesa PZN; <http://krakow.wyborcza.pl/>

Celem niniejszego badania była analiza zjawiska korupcji w środowisku sportowym w Polsce, w tym manipulowania zawodami sportowymi.

Cele szczegółowe:

- Percepcja skali korupcji w sporcie, w tym manipulowania zawodami sportowymi;
- Identyfikacja sportów o największym stopniu zagrożenia zachowaniami korupcyjnymi;
- Badanie opinii na temat działań odpowiednich służb wobec korupcji w środowisku sportowym;
- Doświadczenia w korzystaniu z zakładów wzajemnych dot. zawodów sportowych oraz preferencje w tym zakresie;
- Ocena predyspozycji sportowców do zachowań związanych z hazardem oraz skłonności do zawierania zakładów wzajemnych dot. zawodów sportowych.

Zastosowana metodologia badawcza obejmowała wykorzystanie następujących metod i technik badawczych:

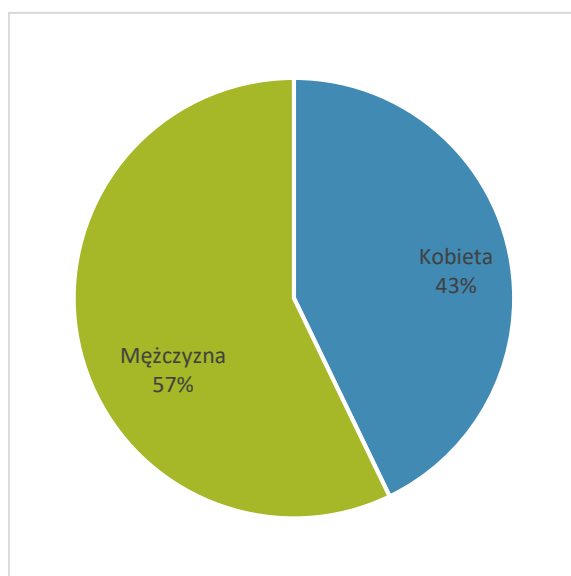
- Badanie ankietowe wśród sportowców wyczynowych z wykorzystaniem ankiety internetowej – w wyniku realizacji badania udało się uzyskać próbę badawczą N=1111.
- Badanie opinii społecznej na temat skali korupcji w sporcie zrealizowane na panelu konsumenckim na reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej próbie N=1207.
- Wywiady eksperckie na temat zjawiska korupcji z przedstawicielami środowiska opiniotwórczego (blogger, dziennikarz), z ekspertami ds. zakładów wzajemnych, ekspertami w zakresie rozwiązań prawnych dot. korupcji w sporcie (pracownik akademicki, prawnik). Łącznie przeprowadzonych zostało 6 wywiadów eksperckich.
- Analiza semiotyczna pojęcia korupcji w środowisku sportowym obejmująca ocenę społecznego postrzegania korupcji w sporcie w wytworach kultury.

BADANE ILOŚCIOWE WŚRÓD ZAWODNIKÓW WYCZYNOWYCH

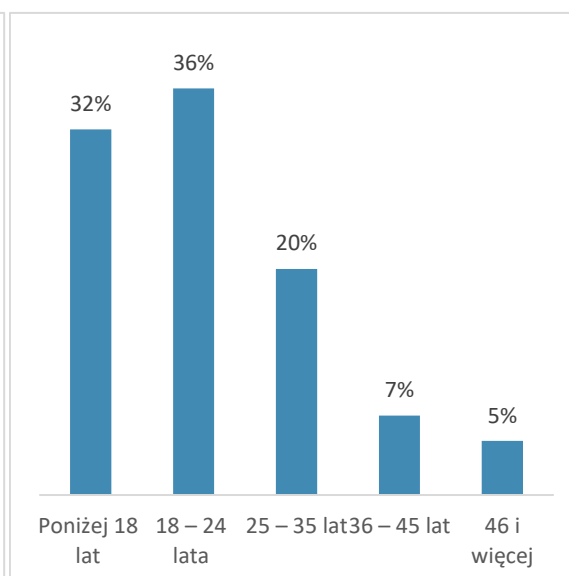
Badanie realizowano z wykorzystaniem ankiety internetowej. Badanie realizowane było w terminie od 28.05.2018 do 25.06.2018 roku. Uzasadnieniem dla zastosowanego podejścia była tematyka badania wymagająca zapewnienia respondentom poczucia anonimowości oraz bezpieczeństwa. Ankieta internetowa spełniła ten warunek, co pozwoliło na pozyskanie wiarygodnego materiału badawczego. Przyjęta strategia badawcza wymagała jednak podjęcia działań ukierunkowanych na dotarcie do grupy docelowej badania. Ze względu na brak ogólnopolskiej bazy mailingowej zawierającej dane kontaktowe do sportowców uprawiających sport wyczynowo we wszystkich sportach, we wszystkich ligach rozgrywkowych na terenie całego kraju, zdecydowano się na rozpowszechnianie informacji na temat realizowanego badania za pośrednictwem polskich związków sportowych, klubów sportowych oraz innych organizacji i instytucji, które mają styczność ze sportowcami. Dodatkowo rozesłano ulotki z zaproszeniem do udziału w badaniu do 50 szkół mistrzostwa sportowego, które otrzymują wsparcie z Ministerstwa Sportu i Turystyki. Podjęte działania pozwoliły na uzyskanie zróżnicowanej wewnętrznie próby badawczej N=1111.

Wśród sportowców, którzy wzięli udział w badaniu ilościowym 57% stanowili mężczyźni. Kobiety z kolei stanowiły 43% ogółu próby badawczej. Największy odsetek badanych to zawodnicy poniżej 25 roku życia (stanowią 68% ogółu respondentów). Co piąty zawodnik jest w wieku 25-35 lat.

Rysunek 1. Badanie wśród zawodników wyczynowych - płeć respondentów

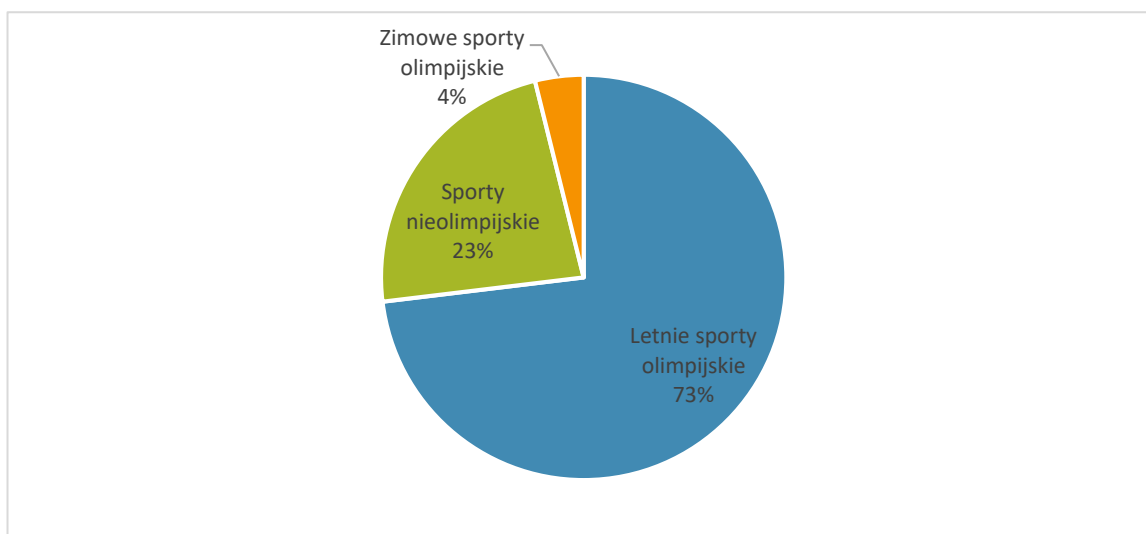

Rysunek 2. Badanie wśród zawodników wyczynowych –struktura wieku respondentów

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Rysunek 3. Badanie wśród zawodników wyczynowych – sporty trenowane wyczynowo przez respondentów

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Zastosowane podejście badawcze, ukierunkowane na dotarcie do szerokiego grona zawodników, pozwoliło na zapewnienie dużej różnorodności w próbie badawczej. W badaniu wzięły udział osoby reprezentujące prawie wszystkie sporty uprawiane w Polsce.

Tabela 1. Badanie wśród zawodników wyczynowych – sporty trenowane wyczynowo przez respondentów

Letnie sporty olimpijskie	Liczba respondentów	%	Zimowe sporty olimpijskie	Liczba respondentów	%
badminton	14	1,3%	bobslej/skeleton	1	0,1%
boks	3	0,3%	hokej na lodzie	6	0,5%
gimnastyka	26	2,3%	łyżwiarstwo szybkie	12	1,1%
hokej na trawie	14	1,3%	narciarstwo	18	1,6%
jeździectwo	2	0,2%	snowboard	4	0,4%
judo	7	0,6%	sporty saneczkowe	2	0,2%
kajakarstwo	53	4,8%	Sporty nieolimpijskie	Liczba respondentów	%
kolarstwo	14	1,3%			
koszykówka	17	1,5%	bilard	5	0,5%
lekkoatletyka	31	2,8%	brydż sportowy	1	0,1%
łucznictwo	19	1,7%	futbol amerykański	1	0,1%
pięciobój nowoczesny	9	0,8%	ju-jitsu	2	0,2%
piłka nożna	142	12,8%	karate	19	1,7%

piłka ręczna	99	8,9%	karate tradycyjne	93	8,4%
piłka siatkowa	41	3,7%	kickboxing	22	2,0%
pływanie	37	3,3%	kitesurfing	1	0,1%
podnoszenie ciężarów	7	0,6%	korfball	22	2,0%
rugby	3	0,3%	kulturystyka/ fitness / trójbój siłowy	8	0,7%
strzelectwo sportowe	19	1,7%	muaythai	8	0,7%
szermierka	48	4,3%	orientacja sportowa ⁹	1	0,1%
Taekwondo olimpijskie	35	3,2%	przeciąganie liny	5	0,5%
tenis	1	0,1%	psie zaprzęgi	18	1,6%
tenis stołowy	10	0,9%	snooker/ bilard angielski	2	0,2%
triathlon	1	0,1%	sport lotniczy	1	0,1%
wioślarstwo	34	3,1%	sport motorowy ¹⁰	1	0,1%
wspinaczka górską	14	1,3%	sporty wrotkarskie	3	0,3%
zapasy	61	5,5%	szachy	9	0,8%
żeglarstwo	36	3,2%	Taekwon-do	3	0,3%
karate WKF	10	0,9%	taniec sportowy	1	0,1%
Wspinaczka sportowa	5	0,5%	unihokej	30	2,7%

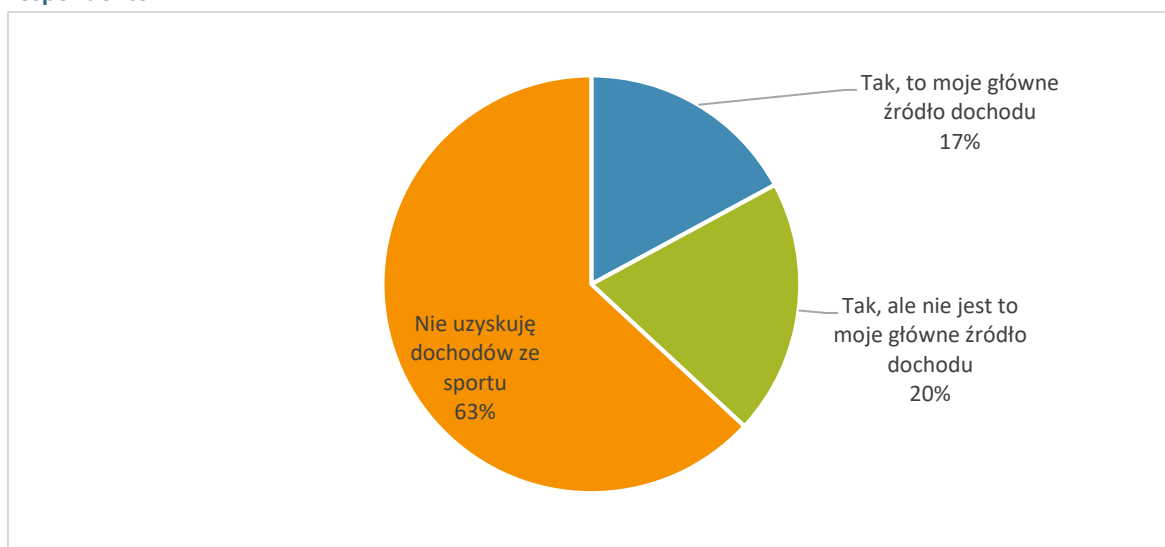
Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

W badaniu wzięli udział zarówno zawodnicy, którzy uzyskują dochody ze sportu uprawianego wyczynowo, jak również tacy, którzy w ogóle nie otrzymują wynagrodzenia w związku z uprawianiem sportu.

⁹ W tym: bieg na orientację/ rowerowa jazda na orientację/ narciarski bieg na orientację/ orientacja precyzyjna

¹⁰ W tym: samochodowy, motocyklowy, żuźlowy, karting

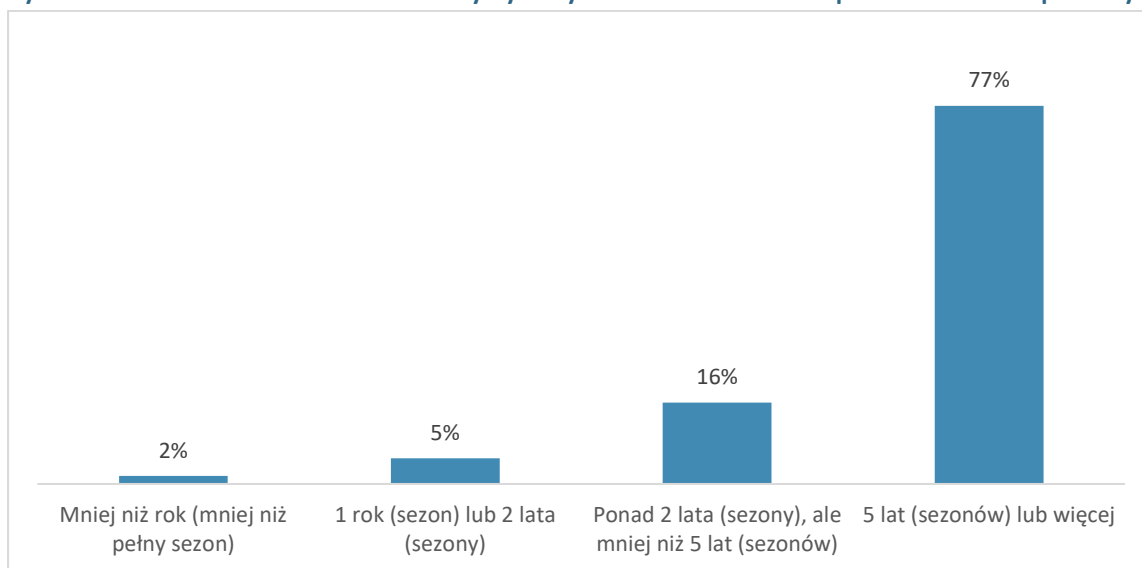
Rysunek 4. Badanie wśród zawodników wyczynowych – uzyskiwanie dochodów ze sportu przez respondentów

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

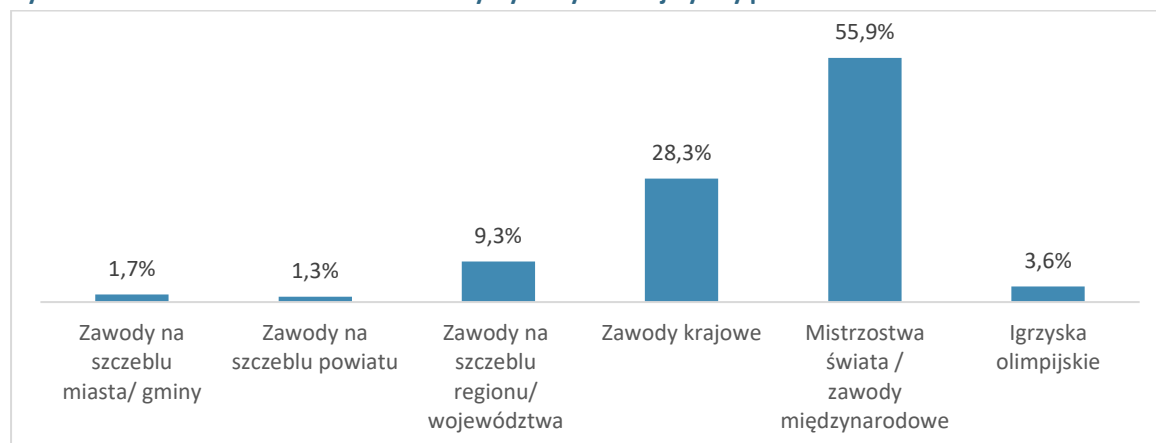
W zdecydowanej większości w badaniu wzięli udział zawodnicy, którzy mają duże doświadczenie we współzawodnictwie sportowym. Ponad połowa z nich brała udział w międzynarodowych imprezach sportowych.

Rysunek 5. Badanie wśród zawodników wyczynowych – staż udziału we współzawodnictwie sportowym

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Rysunek 6. Badanie wśród zawodników wyczynowych – najwyższy poziom zawodów zawodnika

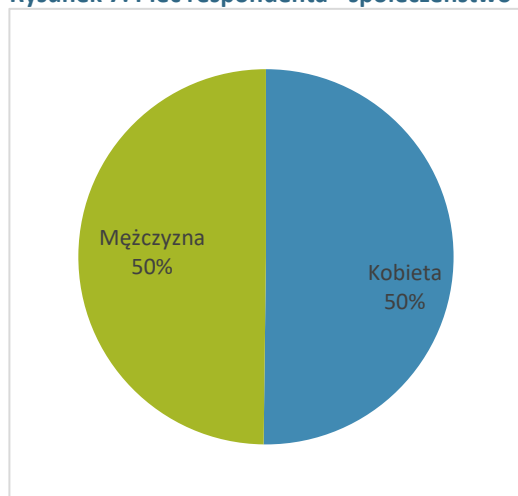
Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

BADANIE PANELOWE NA PRÓBIE REPREZENTATYWNEJ DLA POLAKÓW W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ

Ważnym elementem badania było poznanie opinii społeczeństwa na temat korupcji w środowisku sportowym. Badanie przeprowadzono na internetowym badaniu konsumenckim. Przyjęto założenie realizacji badania na N=1000 oraz na rozszerzonej próbie badawczej o nadreprezentację osób, które deklarują, że interesują się wydarzeniami sportowymi (weryfikacja poprzez pytania filtrujące o aktywności związane z biernym zainteresowaniem sportem). Booster próby wyniesie N=200. W toku realizacji badania uzyskano łącznie 1207 ankiet. Ponieważ wszystkie przeszły procedurę kontroli jakości wypełnień podjęto decyzję o włączeniu do analizy wszystkich rekordów.

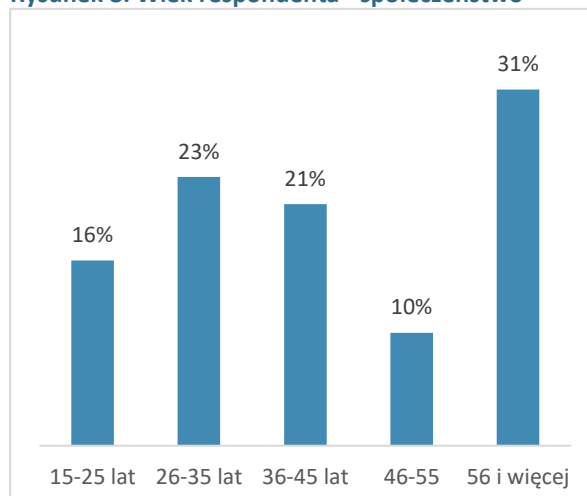
Badanie zostało zrealizowane na „omnibusowej” próbie losowej pozwalającej na uzyskanie reprezentatywnych wyników badania. Oznacza to, że w próbie odzwierciedlono strukturę społeczno-demograficzną Polaków.

Rysunek 7. Płeć respondenta - społeczeństwo

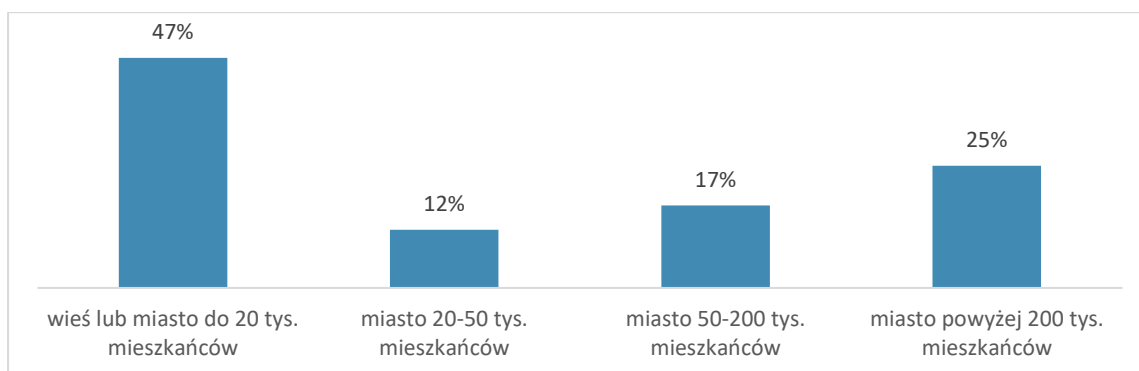
Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207.

Rysunek 8. Wiek respondenta - społeczeństwo

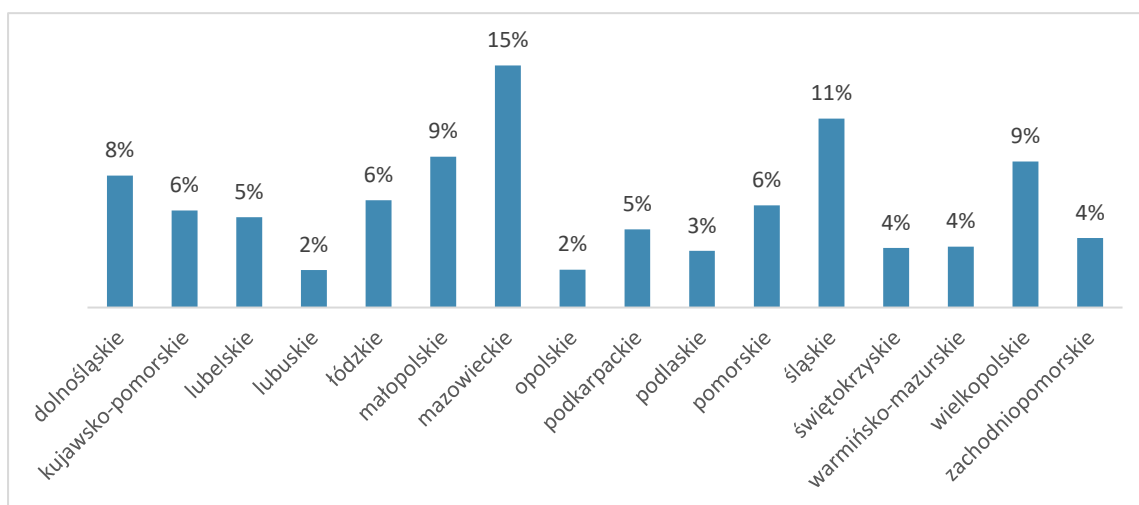
Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207.

Rysunek 9. Miejsce zamieszkania respondenta (wielkość miejscowości) - społeczeństwo

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207.

Rysunek 10. Miejsce zamieszkania respondenta (województwo) - społeczeństwo

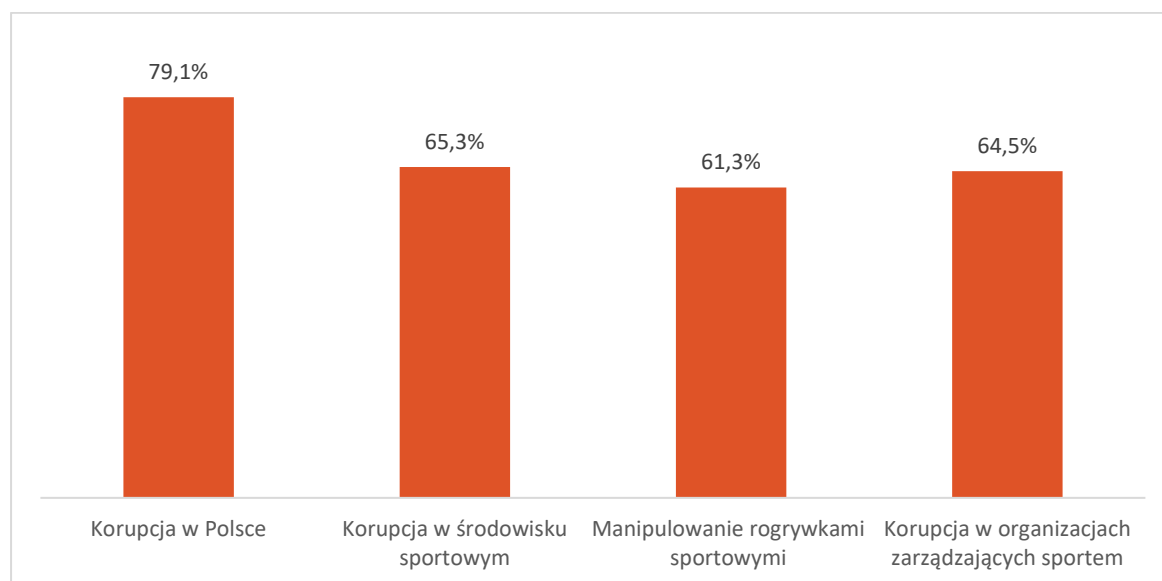
Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207.

SKALA KORUPCJI W POLSCE

W opinii ogółu Polaków korupcja wciąż stanowi duży problem w Polsce. Jak wynika z przeprowadzonego badania ilościowego, 79% społeczeństwa uważa, że zjawisko to stanowi zdecydowanie duży lub raczej duży problem. Warto zauważyć, że znacznie mniej negatywnie sytuację w Polsce oceniają osoby młode w wieku 15-25 lat – w tej grupie zjawisko dostrzegane jest przez 68,8% respondentów. Z kolei grupą, w której największy odsetek (85%) ocenia zjawisko korupcji w Polsce jako poważny problem, są osoby w wieku 36-45 lat.

Nieco mniejszy odsetek (65,3%) taką wagę problemu przypisuje korupcji w środowisku sportowym. Podobnie jak w odniesieniu do zjawiska korupcji ogółem, tak i tu wiek determinuje ocenę istotności problemu. Młodzi Polacy zdecydowanie rzadziej oceniają zjawisko korupcji w środowisku sportowym jako poważny problem – tylko 44,5% osób w wieku 15-25 wyraziło opinię, że jest to duży problem w Polsce. Z kolei osoby w wieku 36-45 lat zauważają występowanie korupcji w środowisku sportowym zdecydowanie częściej niż pozostałe grupy wiekowe – 77% zadeklarowało, że jest to zdecydowanie lub raczej duży problem w Polsce. W przypadku tego typu korupcji opinia Polaków zależy także od wykształcenia. Należy dostrzec, że im wyższe wykształcenie posiadali respondenci, tym częściej dostrzegali występowanie korupcji w środowisku sportowym (w przypadku osób z wykształceniem podstawowym było to 53,8%, z kolei wśród osób z wykształceniem wyższym było to już 73,7%). Częściej dostrzeganym problemem są zjawiska korupcyjne, do jakich dochodzi w organizacjach zarządzających sportem niż te związane z manipulowaniem rozgrywkami sportowymi. Również w tym przypadku dostrzec można istotne statystycznie różnice pomiędzy osobami młodymi (do 25 roku życia), które rzadziej dostrzegają problem oraz osobami w wieku 36-45, które ten problem dostrzegają zdecydowanie częściej.

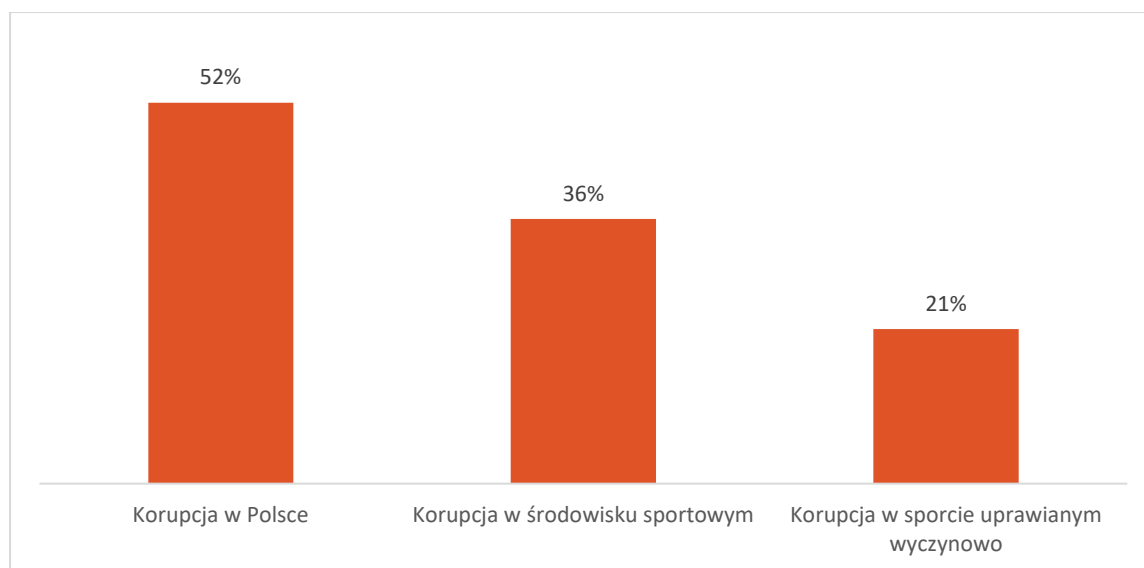
Rysunek 11. Ocena skali korupcji w opinii społeczeństwa [odpowiedzi skumulowane: zdecydowanie duży problem oraz raczej duży problem]

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207.

Według sportowców wyczynowych skala korupcji w Polsce jest niższa niż sądzi ogół społeczeństwa – w tej grupie badanych tylko co druga osoba twierdzi, że jest to duży problem. Znacznie rzadziej dostrzegają również problem korupcji w polskim środowisku sportowym. Podczas gdy 65% społeczeństwa uważa, że stanowi ona duży problem w naszym kraju, przedstawiciele tego środowiska, którzy są tego samego zdania stanowią jedynie 36% badanych. Jeszcze rzadziej padały deklaracje co do problemu korupcji w sporcie reprezentowanym przez respondenta – co piąty zawodnik wyraził opinię, że korupcja stanowi istotny problem w jego sporcie. Taką opinię przedstawiali znacznie częściej zawodnicy trenujący sporty olimpijskie, w szczególności: piłkę nożną, boks, łucznictwo, zapasy.

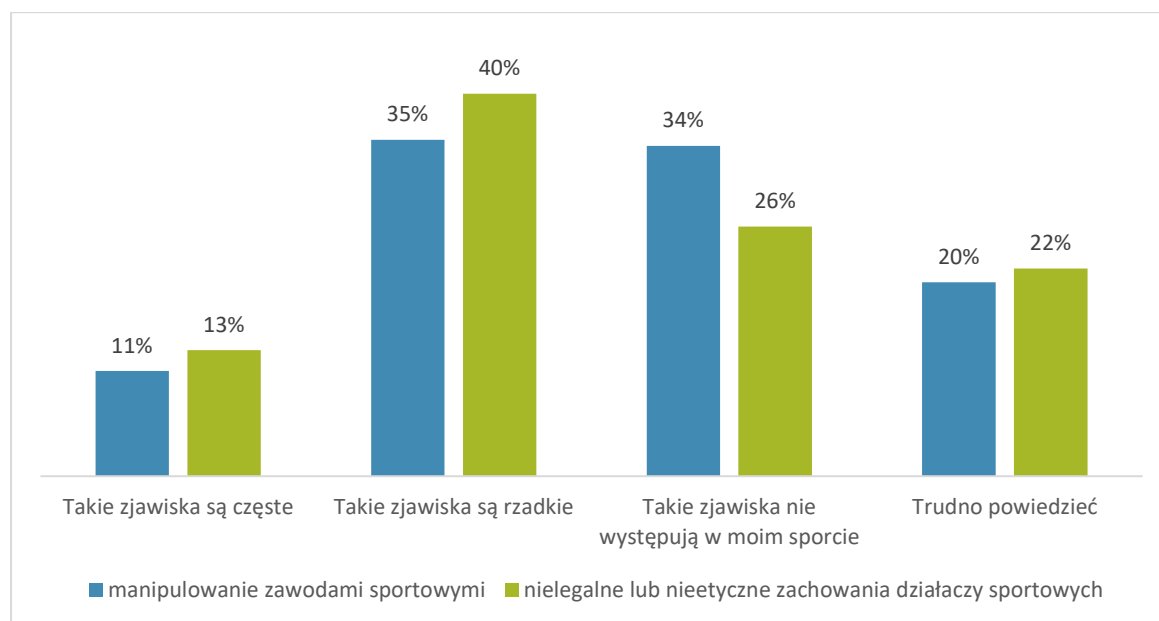
Rysunek 12. Ocena skali korupcji w opinii zawodników wyczynowych [odpowiedzi skumulowane: zdecydowanie duży problem oraz raczej duży problem]

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Co piąty zawodnik wyczynowy miał problem w ocenie sytuacji w uprawianym przez niego sporcie. Według 34% zawodników, w ich sporcie nie występuje zjawisko manipulowania zawodami sportowymi, z kolei co 4 zawodnik nie dostrzega także problemu korupcji w odniesieniu do działaczy sportowych. Warto jednak zwrócić uwagę na odsetek sportowców, którzy uważają, że zjawisko korupcji w ich sporcie jest częste – w przypadku manipulowania zawodami sportowymi takiej odpowiedzi udzieliło 11% zawodników, z kolei zjawisko korupcji wśród działaczy sportowych dostrzega 13% badanych zawodników. Zauważyć przy tym trzeba, że w przypadku zjawiska manipulowania zawodami, częściej problem dostrzegali zawodnicy trenujący letnie sporty olimpijskie (problem ten występuje według 49,5% zawodników z tej kategorii, a według 12,4% jest to zjawisko częste). Jeśli wziąć pod uwagę zjawisko korupcji wśród działaczy sportowych to nieco rzadziej problem ten dostrzegają sportowcy trenujący sporty nieolimpijskie (takie zjawisko występuje według 42,6% zawodników), z kolei zarówno zawodnicy letnich, jak i zimowych sportów olimpijskich z podobną częstością dostrzegają problem (jako zjawisko występujące często lub rzadko wskazuje je około 56% zawodników).

Rysunek 13. Czy w sporcie, który uprawia Pan/i wyczynowo częste czy rzadkie są takie zjawiska jak...

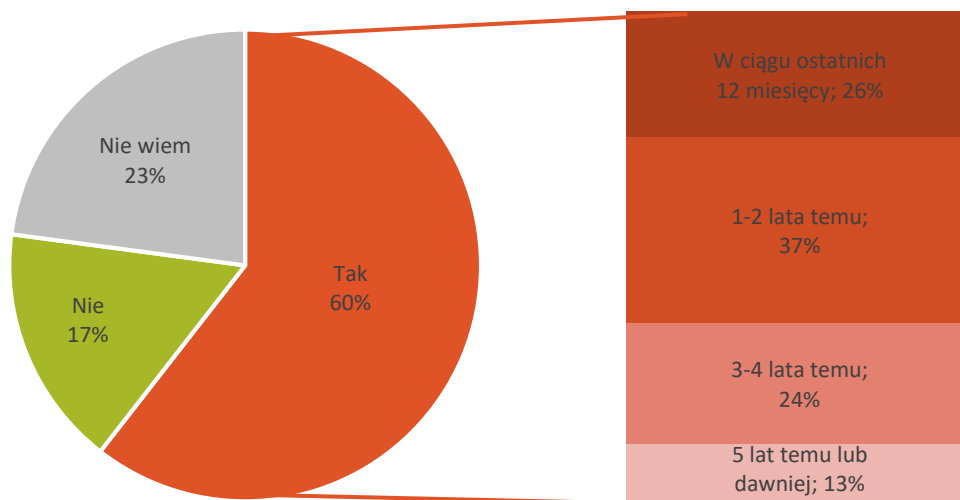

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Liczne doniesienia medialne na temat podejrzeń o korupcję sprawiają, że do 60% społeczeństwa dotarły informacje o podejrzaniach o korupcję sportowca w Polsce. W większości przypadków ostatnie takie informacje dotarły ostatnio dawniej niż w ciągu ostatniego roku. W ciągu ostatnich 12 miesięcy o podejrzaniach o korupcję odnoszących się do polskiego sportowca słyszało 15% ogółu społeczeństwa (26% osób, które kiedykolwiek słyszały o takim zdarzeniu). Badani doniesienia o korupcji odnoszące się do zawodników zdecydowanie częściej przypisują nieco bardziej odległej przeszłości.

Obserwacje badanych różnią się w zależności od ich cech społeczno-demograficznych. Należy zauważyć, że to mężczyźni zdecydowanie częściej kojarzą doniesienia dotyczące podejrzeń o korupcję sportowców w Polsce. Podczas gdy nieco ponad połowa kobiet (51,6%) deklaruje, że słyszała o takich doniesieniach, w grupie mężczyzn było to aż 69,6%. Istotna statystycznie różnica została dostrzeżona także w przypadku najmłodszej kategorii wiekowej – wśród osób poniżej 25 roku życia znajomość takich zdarzeń jest nieco mniejsza (55,7%). Istotne znaczenie ma także wykształcenie Polaków – im wyższe, tym większa wiedza na temat wydarzeń odnoszących się do korupcji z udziałem sportowców (w przypadku osób z wykształceniem podstawowym 50% deklaruje, że słyszała o takich zdarzeniach, natomiast wśród osób o wyższym wykształceniu takie osoby stanowią 69,3%). Warto również zauważyć, że osoby, które deklarują zainteresowanie sportem częściej kojarzą takie zdarzenia niż ogół społeczeństwa (65,7%).

Rysunek 14. Czy kiedykolwiek słyssał/a Pan/Pani o podejrzeniach o korupcję sportowca w Polsce? Jeśli tak, to kiedy ostatnio?

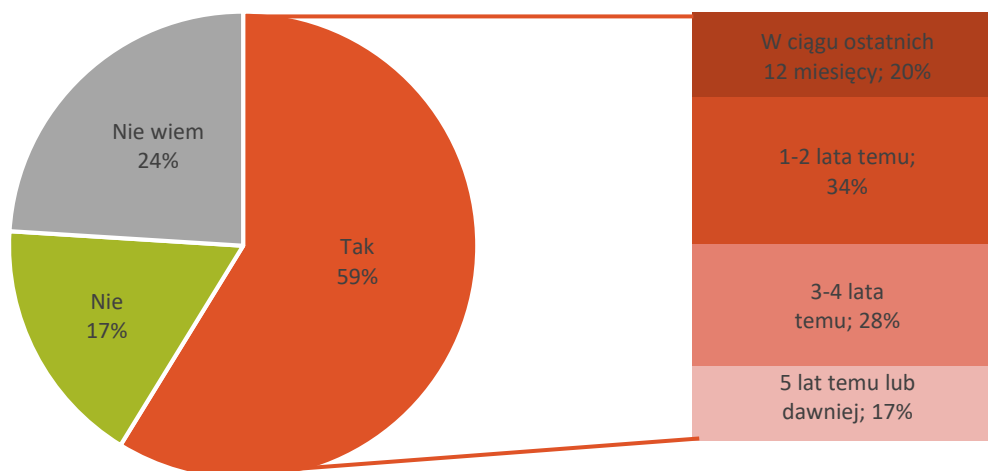

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207.

Dość podobnie jawią się doświadczenia i obserwacje polskiego społeczeństwa w przypadku korupcji z udziałem działaczy sportowych. W przypadku typu korupcji odnoszącego się do zarządzania polskim sportem 59% Polaków kiedykolwiek spotkało się z takimi doniesieniami. Znacznie częściej o podejrzeniach skierowanych wobec działaczy sportowych słyssały osoby, które interesują się sportem (69,1%). Podobnie jak w przypadku podejrzeń skierowanych wobec sportowców, częściej takie informacje docierają do mężczyzn (67,1%) niż do kobiet (50,5%). Odsetek Polaków, którzy słysseli o podejrzeniach wobec działaczy sportowych rośnie wraz z wiekiem – im starsza kategoria wiekowa tym więcej osób słyssało o takich przypadkach (wśród osób młodych jest to jedynie 34%, z kolei w grupach powyżej 46 oraz powyżej 56 roku życia odsetek ten przekracza 70%). Warto także zauważyć, iż podobne tendencje obserwowane są w zależności od posiadanego wykształcenia – osoby z wykształceniem podstawowym spotkały się z takimi informacjami w 37,3% przypadków, z kolei w przypadku osób z wykształceniem wyższym jest to 70,6% Polaków.

Co piąty Polak deklaruje, że o takich doniesieniach słyssał w ciągu ostatnich 12 miesięcy – to nieco więcej niż w przypadku podejrzeń o korupcję odnoszących się do sportowców, jednak wciąż znacznie mniej niż we wcześniejszych latach.

Rysunek 15. Czy kiedykolwiek słyszał/a Pan/Pani o podejrzeniach o korupcję działacza sportowego lub działaczy sportowych w Polsce? Jeśli tak, to kiedy ostatnio?

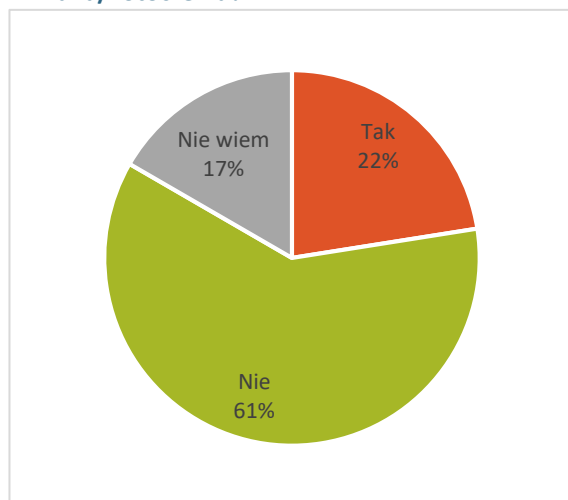

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207.

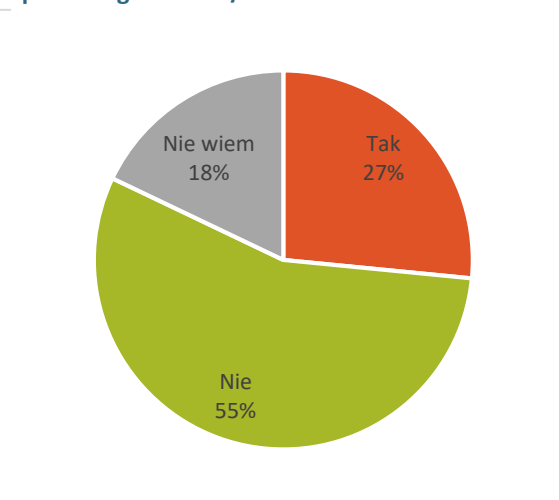
DOŚWIADCZENIA ZAWODNIKÓW WYCZYNOWYCH ZWIĄZANE Z KORUPCJĄ

O tym, że zjawisko korupcji występuje w środowisku sportowym świadczą doświadczenia zawodników wyczynowych. W swojej sportowej karierze z sytuacją podejrzenia o korupcję sportowca w swoim otoczeniu zetknęło się 22% badanych zawodników. Z przypadkami podejrzeń o korupcję działaczy sportowych w otoczeniu sportowca miało do czynienia z kolei 27% badanych.

Rysunek 16. Czy kiedykolwiek zetknął/zetknęła się Pan/i z podejrzeniem o korupcję sportowca w Pana/i otoczeniu?

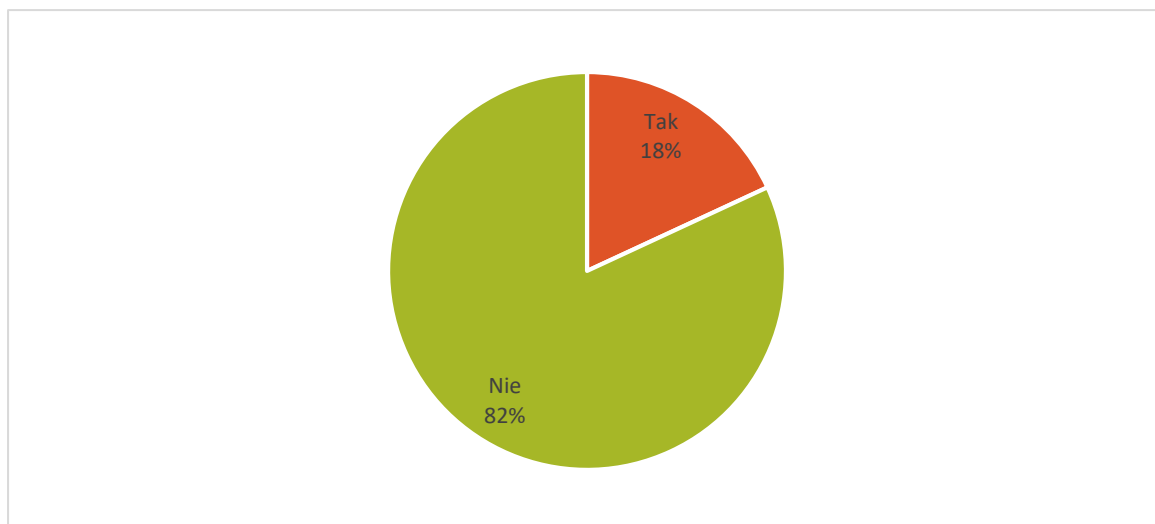
Rysunek 17. Czy kiedykolwiek zetknął/zetknęła się Pan/i z podejrzeniem o korupcję działacza sportowego w Pana/i otoczeniu?

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Najważniejszym wskaźnikiem oceny skali korupcji w sporcie są osobiste doświadczenia zawodników sportowych. Anonimowe badanie ilościowe sprzyjało uzyskaniu szczerych odpowiedzi, z których wynika, że aż 18% badanych osobiście zetknęło się z przypadkiem korupcji w sporcie.

Rysunek 17. Czy według Pana/i kiedykolwiek spotkał/a się Pan/i osobiście z przypadkiem korupcji w sporcie?

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Wśród 201 osób, które osobiście zetknęły się z przypadkiem korupcji w sporcie najwięcej osób trenuje piłkę nożną, zapasy, karate tradycyjne oraz piłkę ręczną. Warto jednak zauważyć, że wynika to z popularności tych sportów – jeśli wziąć pod uwagę odsetek zawodników trenujących te sporty, to nie będą to najbardziej zagrożone korupcją sporty. Należy jednocześnie pamiętać, że w przypadku mniej popularnych sportów, gdzie w badaniu wzięła niewielka liczba zawodników, nie należy wyciągać wniosków na podstawie rekordowo wysokich % wskaźników korupcji. W przypadku niewielkiej liczby zawodników reprezentujących poszczególne sporty nie można mówić o reprezentatywności wyników, mają raczej one charakter poglądowy.

Tabela 2. Czy według Pana/i kiedykolwiek spotkał/a się Pan/i osobiście z przypadkiem korupcji w sporcie? [odpowiedzi twierdzące w podziale na sporty]

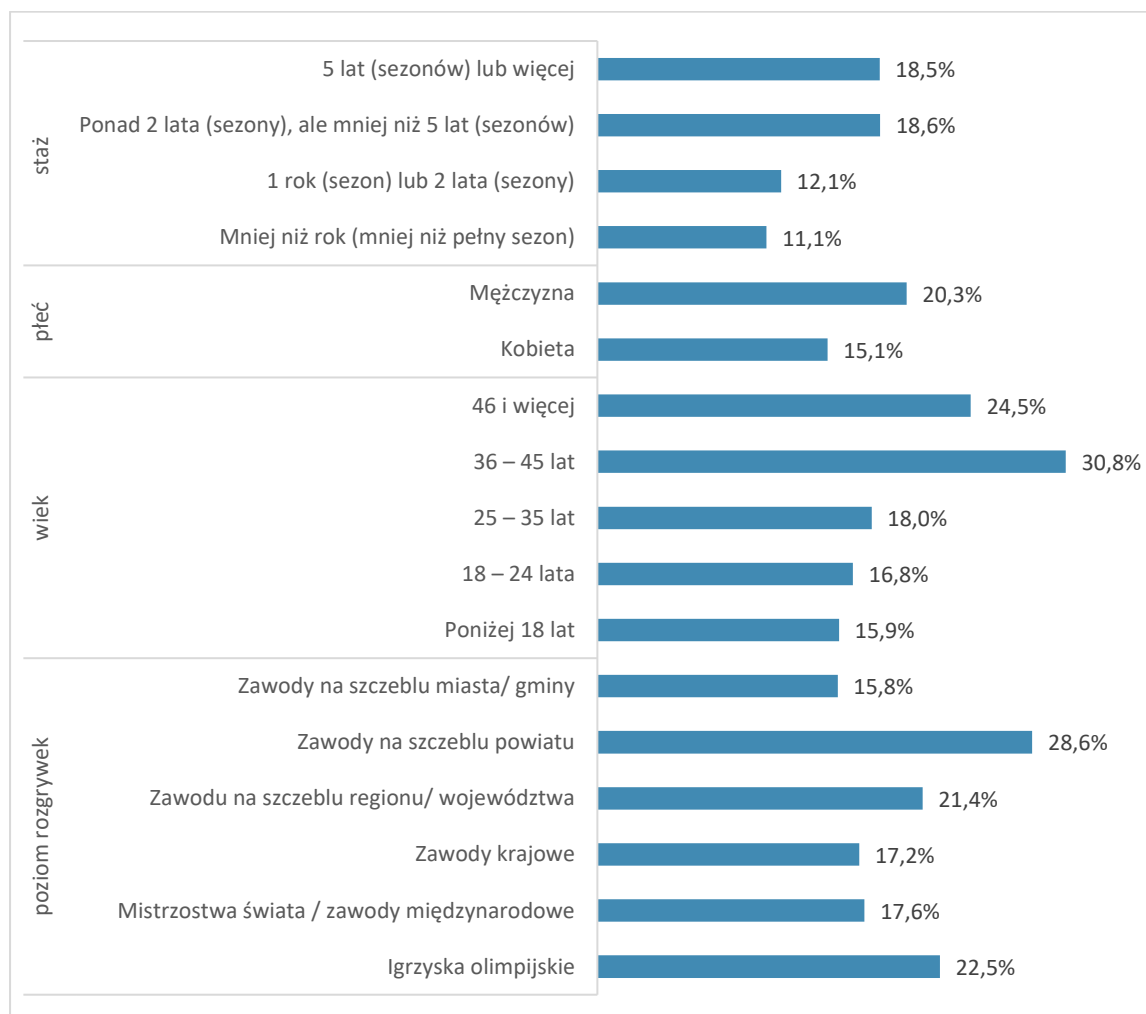
Sport	Liczba przypadków	% zawodników w ramach sportu
LETNIE SPORTY OLIMPIJSKIE		
badminton	2	14,29%
boks	2	66,67%
gimnastyka	9	34,62%
judo	1	14,29%
kajakarstwo	6	11,32%
karate WKF	1	10,00%
kolarstwo	2	14,29%
koszykówka	1	5,88%
lekkoatletyka	4	12,90%
łucznictwo	5	26,32%

Sport	Liczba przypadków	% zawodników w ramach sportu
pięciobój nowoczesny	1	11,11%
piłka nożna	34	23,94%
piłka ręczna	14	14,14%
piłka siatkowa	4	9,76%
pływanie	9	24,32%
strzelectwo sportowe	1	5,26%
szermierka	9	18,75%
Taekwondo olimpijskie	5	14,29%
tenis stołowy	2	20,00%
wioślarstwo	5	14,71%
wspinaczka górską	4	28,57%
Wspinaczka sportowa	2	40,00%
zapasy	23	37,70%
żeglarstwo	4	11,11%
ZIMOWE SPORTY OLIMPIJSKIE		
łyżwiarstwo szybkie	5	71%
narciarstwo	5	38%
SPORTY NIEOLIMPIJSKIE		
bilard	2	40,00%
karate	3	15,79%
karate tradycyjne	15	16,13%
kickboxing	8	36,36%
korfball	2	9,09%
kulturystyka/ fitness / trójbój siłowy	1	12,50%
muaythai	2	25,00%
przeciągane liny	1	20,00%
psie zaprzęgi	1	5,56%
snooker/ bilard angielski	1	50,00%
sporty wrotkarskie	1	33,33%
szachy	3	33,33%
unihokej	1	3,33%

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Fakt uzyskiwania dochodów ze sportu nie wpływa na doświadczenia z korupcją. Badanie pozwoliło na zidentyfikowanie jedynie nieznaczących (nieistotnych statystycznie) różnic na poziomie 1 pp. Inaczej sytuacja wygląda jeśli wziąć pod uwagę staż zawodnika w udziale we współzawodnictwie sportowym. Zdecydowanie częściej z różnego rodzaju incydentami mieli do czynienia zawodnicy z co najmniej 2-letnim stażem. Podobne różnice są w zależności od wieku zawodników: im starsi zawodnicy, tym częściej deklarowali, że osobiście zetknęli się ze zjawiskiem korupcji.

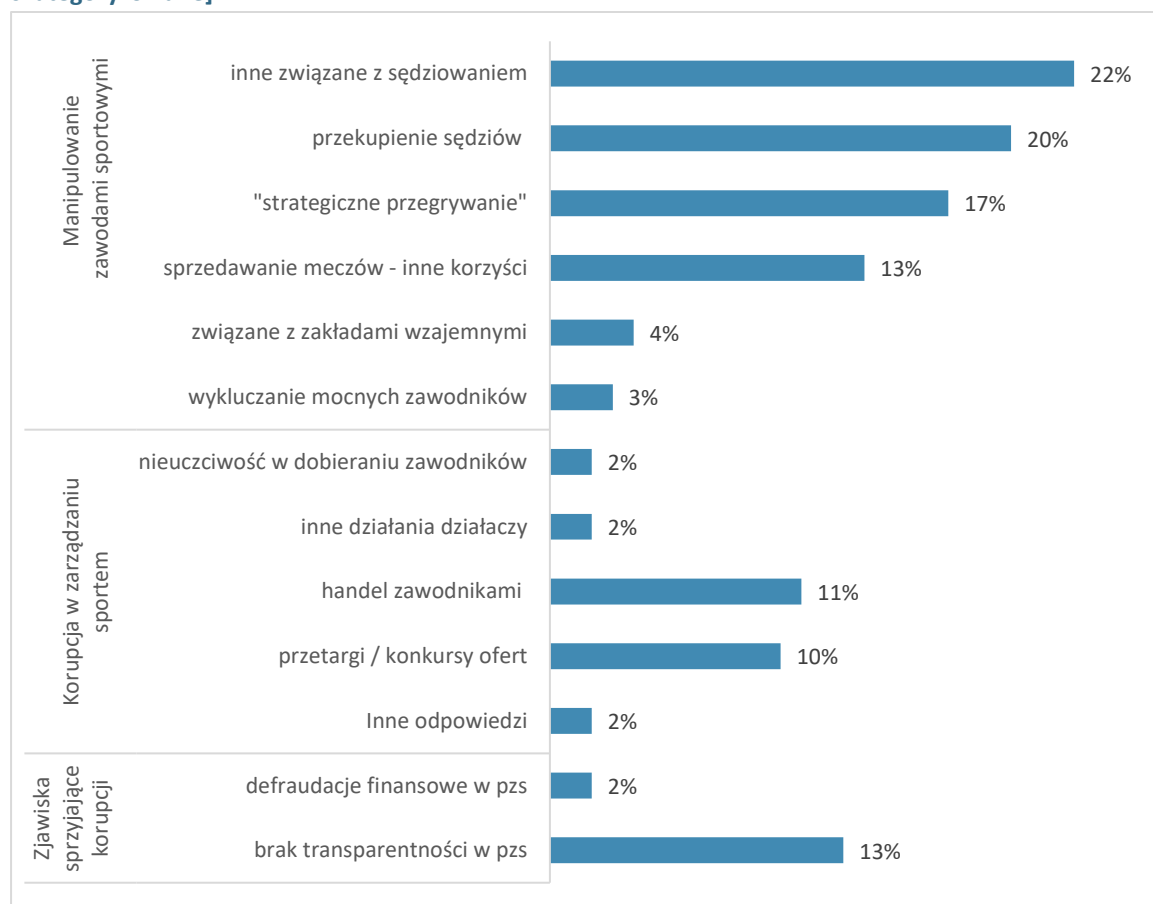
Rysunek 18. Czy według Pana/i kiedykolwiek spotkał/a się Pan/i osobiście z przypadkiem korupcji w sporcie? [odpowiedzi twierdzące według cech zawodników]

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

W badaniu uwzględniono możliwość podzielenia się swoimi doświadczeniami przez zawodników, którzy deklarowali osobistą styczność z przypadkiem korupcji w sporcie. Ze względu na charakter pytania (zagrożający rezygnacją z udziału w badaniu) miało ono charakter fakultatywny. Efektem takiego podejścia było poznanie doświadczeń 112 zawodników spośród 201 osób, które zadeklarowały zetknięcie się z tym zjawiskiem. Należy przy tym pamiętać, że są to subiektywne odczucia zawodników. Z jednej strony uzyskany wynik może być niedoszacowany (nie każdy zawodnik przyznał się do swoich doświadczeń), z drugiej zaś należy wziąć pod uwagę czynnik emocjonalny – nie wszystkie z opisywanych zdarzeń musiały być rzeczywistym zdarzeniem korupcyjnym. Ponieważ jednak w badaniu przyjęto perspektywę zawodników prezentowane są ich spostrzeżenia w tym zakresie.

Rysunek 19. Proszę krótko opisać przypadek zetknięcia się z korupcją w sporcie [odpowiedzi skategoryzowane]

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=112.

Swobodne odpowiedzi zawodników, którzy zetknęli się z przypadkiem korupcji, wskazują, że najczęstszą formą korupcji jest manipulowanie zawodami sportowymi poprzez „sprzedawanie (lub kupowanie)” meczów za pieniądze. Zazwyczaj do takich incydentów dochodzi w niższych ligach piłki nożnej. Należy jednak podkreślić, że do kupowania meczów lub ustawiania wyników rozgrywki za pieniądze dochodzi także na wyższych poziomach rozgrywek oraz w innych sportach. Jeden z respondentów dokładnie opisał przypadek swoich styczności z korupcją w sporcie.

Drużyna walcząca o utrzymanie w naszej lidze zaproponowała naszej drużynie przegranie meczu w zamian za korzyść finansową. W innym sezonie to nasza drużyna grała o utrzymanie w ostatniej kolejce z liderem rozgrywek i przed tym meczem inna drużyna walcząca o utrzymanie zaproponowała liderowi korzyść finansową w zamian za spuszczenie nas do niższej ligi rozgrywkowej.

[respondent badania CAWI – zawodnik piłki nożnej]

Jednym z kluczowych typów korupcji w środowisku sportowym jest również manipulowanie zawodami sportowymi poprzez znajomości i powiązania pomiędzy sędziami, zawodnikami, trenerami. Wykorzystanie posiadanego kapitału społecznego jest skutecznym narzędziem oddziaływania na przebieg rozgrywek. Zidentyfikowane przypadki najczęściej występowały w sportach walki.

Manipulowanie przebiegiem walki, tak aby wybrana osoba wygrała. Najczęściej taka sytuacja zdarza się nie przez łapówkę, tylko przez "kontakty"

[respondent badania CAWI – zawodnik kickboxingu]

Uzyskiwanie korzyści niemajątkowych dla osób trzecich (swoich zawodników), którym sędziuje się walki. Trener który jest też sędzią, jest w składzie sędziów na macie, na której startuje zawodnik przez niego trenowany. Już nikt nie zwraca uwagi na to, że takie "sędziowanie" może być stronnicze i tak zdarza się w istocie rzeczy. Wszyscy o tym mówią, ale tylko między sobą. Oficjalnie nikt tego nie potwierdza. Wygląda na to, że środowisko się z tym pogodziło.

[respondent badania CAWI – zawodnik karate tradycyjnego]

Zdarzenia postrzegane jako korupcja, które wiążą się z oskarżaniem sędziów o nieetyczne zachowanie lub wpływanie na wynik rozgrywki wiążą się z największym ryzykiem błędnej oceny sytuacji przez zawodników. Subiektywna ocena zdarzeń, do których dochodzi podczas zawodów może być związana z niepokodzeniem się z wynikiem, który jest niekorzystny dla sportowców. Zawodnicy opisywali przypadki przekupienia sędziów sportowych, ale wskazywali także na inne nieprawidłowe lub nieetyczne zachowania przedstawicieli tej grupy w ramach środowiska sportowego. Wśród nich wymienić można: złe ocenianie wyniku, stronniczość sędziego wynikająca z powiązań z zawodnikiem lub trenerem, niezwracanie uwagi na błędy lub faule zawodników w zamian za wynagrodzenie.

Przyjechali do nas działacze innego Klubu Sportowego i chcieli by nasza drużyna przegrała mecz, na to nie było zgody zawodników i działaczy mojego Klubu, to przyjezdni działacze pojechali do sędziów by sędziowie pomogli im wygrać mecz i na to się zgodzili, podczas meczu sędziowie gwizdali wszystko przeciwko mojemu Klubowi nawet za popatrzenie się na sędziego nieprzyjaznym wzrokiem to była żółta kartka, to było dla mnie szokiem i wtedy nawet nie pomogli sędziowie, moja drużyna pokazała charakter i ten mecz wygrała a drużyna spadła do niższej ligi.

[respondent badania CAWI – zawodnik piłki nożnej]

Zawodnicy zwracali uwagę także na umyślne decydowanie się na przegranie rozgrywki sportowej w celu osiągnięcia jakichś korzyści. Czasami są to korzyści materialne, a czasami możliwość natrafienia na łatwiejszego rywala w kolejnych fazach. Warto również zwrócić uwagę na zasadę wzajemności obowiązującą w środowisku sportowym. W sytuacji, gdy drużyna zdecyduje się na rezygnację z wygranej w celu zapewnienia korzyści innej drużynie, w przyszłości może dojść do sytuacji odwrotnej. Niekoniecznie wówczas musi dochodzić do „transakcji finansowych”. Korupcja przyjmuje wtedy formę wymiany niepieniężnej.

Badani bardzo rzadko zwracali uwagę na przypadki korupcji powiązane z zakładami bukmacherskimi. Na tle innych kategorii manipulowania zawodami sportowymi, te związane z zakładami wzajemnymi mają raczej marginalne znaczenie.

Drugi klub z mojego miasta próbował ustawić mecz, obstawiając wynik korzystny dla niego u bukmachera ze składki wśród zawodników. Sędzia główny był kolegą z pracy trenera tego klubu. Obiecano mu połowę stawki. Żeby mieć pewność wygranej, bo były to rezerwy i derby, zesłano do drugiej drużyny dziesięciu zawodników z pierwszej drużyny klubu. Pierwszą drużynę mieli w IV lidze a drugą u nas w B-klasie. [...] Poza tym zdarzają się nieczyste "mecze przyjaźni" gdzie komuś grozi spadek a druga drużyna o nic nie walczy i wtedy np. ta pierwsza kupuje alkohol lub inne prezenty dla zawodników drugiej (albo np. dla bramkarza i jednego obrońcy wtedy może dać więcej). Tak się dzieje w III lidze i niżej [...]. Z tym, że alkohol dają w B-klasie a w III lidze proponują pieniądze.

[**respondent badania CAWI** – zawodnik piłki nożnej; najwyższy poziom zawodów, w których brał udział: na szczeblu regionu/ województwa]

Znaczący odsetek zawodników zwracało uwagę także na korupcję w środowisku działaczy sportowych. Najwięcej zarzutów zawodnicy mieli względem zasad doboru zawodników na różnego rodzaju imprezy sportowe oraz zasady powoływania do kadry, które nie są oparte na umiejętnościach i uzyskiwanych wynikach, ale na znajomościach i powiązaniach pomiędzy zawodnikami, trenerami, działaczami.

Wpływanie trenerów klubowych na trenera kadrowego dotyczące uzyskania zakwalifikowania podopiecznego do kadry narodowej.
[**respondent badania CAWI** – zawodnik wioślarstwa]

[Doszło do sytuacji, w której] klub na ważne ranga zawody zabrał jak najwięcej byle jakich osób z ulicy byle by otrzymać jakieś punkty, od których zależą dotacje. Do tego wysyłanie na zawody międzynarodowe zawodników w sposób nieuczciwy (jadą często osoby starsze, które wchodzą w kółko wzajemnej adoracji działaczy z południa polski).

[**respondent badania CAWI** – zawodnik łyżniactwa]

Zawodnicy zarzucają działaczom sportowym nieuczciwe gospodarowanie środkami finansowymi oraz brak transparentności, która pozwalałaby na weryfikację tego, na co wydawane są pieniądze związku sportowego lub klubu. Wśród odpowiedzi sportowców pojawiły się zarzuty dotyczące defraudacji dotacji otrzymywanych przez polskie związki sportowe z Ministerstwa Sportu i Turystyki. Takie zdarzenia, choć same w sobie nie noszą znamion przestępstwa korupcyjnego sprzyjają korupcji. Problem jakości zarządzania w polskich związkach sportowych został zdiagnozowany w badaniu pt. Analiza działalności polskich związków sportowych w sportach

olimpijskich¹¹. Dostrzeżono wówczas między innymi niewłaściwe gospodarowanie zasobami, w tym finansowymi oraz brak przejrzystości działań. W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy podjęto prace nad Kodeksem dobrego zarządzania dla PZS, który zawiera zestaw wytycznych pozwalających na zniwelowanie zdiagnozowanych problemów.

Państwowe dotacje dla zawodniczek ukrywane przed sportowcami i przywłaszczanie przez Zarząd klubu. Płacenie „bez faktury” za wpisowe, wyjazdy i obozy.

[respondent badania CAWI – zawodnik letnich sportów olimpijskich¹²]

Fajnie byłoby zająć się monitorowaniem przekazywanych pieniędzy do związków czy faktycznie trafiają na cele/rzeczy czy osoby na które były przeznaczone.

[respondent badania CAWI – zawodnik zimowych sportów olimpijskich¹³]

Brak przejrzystości działania Związku (brak publikacji uchwał zarządu i prezydium) pozwala domniemać o dużym nadużywaniu pozycji władzy. Nie mam dowodów ale w naszym związku wszystko jest „tajne”. Nawet członkowie zarządu nie wiedzą o decyzjach prezydium, które może robić wszystko.

[respondent badania CAWI – zawodnik letnich sportów olimpijskich¹⁴]

¹¹ Por. Badanie pt. Analiza działalności polskich związków sportowych w sportach olimpijskich zrealizowane na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki, Fundacja IDEA Rozwoju, Warszawa 2016.

¹² Ze względu na poufność danych zrezygnowano ze wskazania bardziej szczegółowej charakterystyki respondenta.

¹³ Ze względu na poufność danych zrezygnowano ze wskazania bardziej szczegółowej charakterystyki respondenta.

¹⁴ Ze względu na poufność danych zrezygnowano ze wskazania bardziej szczegółowej charakterystyki respondenta.

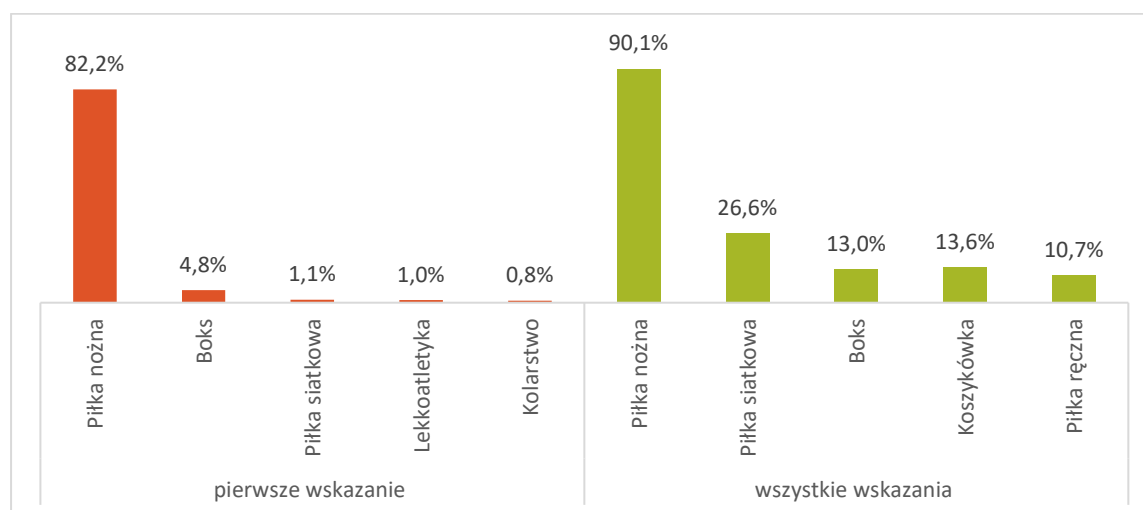
SPORTY O NAJWIĘKSZYM STOPNIU ZAGROŻENIA ZACHOWANIAMI KORUPCYJNYMI

Literatura przedmiotu wskazuje na szereg czynników determinujących podatność sportów na korupcję. Badania i analizy wskazują, że są sporty szczególnie podatne na ryzyko wystąpienia zachowań korupcyjnych. Wśród najważniejszych przyczyn występowania korupcji w sporcie należy wskazać:

- duży wolumen zakładów sportowych,
- niskie wynagrodzenie dla zawodników,
- manipulacja wymaga podjęcia działań jednostki – nie musi być wynikiem sekwencji zdarzeń,
- relatywnie mała kontrola nad zawodami (np. w przypadku niższych lig rozgrywkowych),
- wynik pojedynczego meczu nie wpływa bezpośrednio na ostateczny wynik turnieju/zawodów,
- manipulacja przebiegiem meczu nie oznacza konieczności przegranej¹⁵.

Przeprowadzone badanie ilościowe na reprezentatywnej próbie Polaków w wieku 15 lat i więcej pozwoliło na stworzenie rankingu sportów, które w percepcji społecznej jawią się jako te, o największym ryzyku wystąpienia korupcji. Respondenci w anonimowej ankiecie mieli wskazać od 1 do 5 sportów, w których ich zdaniem zjawisko korupcji stanowi największy problem, porządkując je w odpowiedniej kolejności. Analiza odpowiedzi wskazuje, że zdecydowana większość Polaków uważa, że to piłka nożna jest sportem, w którym najczęściej występuje korupcja. Sport ten wskazało aż 90,1% badanych, przy czym warto zauważyć, że 82,2% wskazało ten sport na pierwszym miejscu. Warto zwrócić uwagę jak duża przepaść dzieli ten sport od pozostałych jeśli chodzi o wskazania Polaków. Co czwarty Polak uważa, że korupcja stanowi także duży problem w piłce siatkowej, przy czym tylko 1,1% wskazało ten sport jako pierwszy.

Rysunek 20. W jakim sporcie Pana/Pani zdaniem korupcja stanowi największy problem w Polsce?

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207. Respondenci mieli możliwość wskazania więcej niż jednej odpowiedzi.

¹⁵ Dr Renata Włoch, Korupcja w środowisku sportowym. Przegląd literatury przedmiotu, badań empirycznych oraz dokumentów przygotowany na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki, Warszawa 2014, str. 20.

O tym, że to właśnie piłka nożna jest najbardziej narażona na występowanie zjawiska korupcji przekonani są również eksperci zaproszeni do badania.

Na pewno przed kilkunastu laty mówiliśmy najwięcej o korupcji w kontekście piłki nożnej i ta część sportu wydaje się być najbardziej narażona na korupcję.

- Ekspert ds. korupcji w sporcie, bloger

Podkreślenia wymaga jednak to, że aktualnie zjawisko korupcji w piłce nożnej wiązane jest z niższymi ligami, co potwierdzają doświadczenia sportowców omawiane we wcześniejszym rozdziale.

rzeczywiście zdarza się ale też **trzeba powiedzieć, że jeśli chodzi o niższy szczebel rozgrywek** to z uwagi na to, że zajmuję się przede wszystkim piłką nożną to rzeczywiście tam pojawiały się takie sygnały, że ktoś chciał skorumpować sędziego meczu, ale w tej chwili nie wierzę w to, że w ekstraklasie, w najwyższej klasie piłkarskiej, że tam mamy w tej chwili mamy do czynienia z działaniami korupcyjnymi. Raczej w to nie wierzę, bo w dzisiejszych czasach [pewne] mechanizmy działają, kiedy mecze są transmitowane, pokazywane z wielu kamer, te mechanizmy antykorupcyjne (np. w PZPN działa komisja interdyscyplinarna, prokuratura). [Myślę, że] to gdzieś tam się pewnie przenosi na niższy szczebel i to są takie bardziej chałupnicze metody, żeby przekonać, przekupić.

- Ekspert ds. korupcji w sporcie, dziennikarz

Obok piłki nożnej eksperci, podobnie jak polskie społeczeństwo, wskazują boks jako jeden z najbardziej zagrożonych korupcją sportów w Polsce. Dostrzegają jednak również występowanie tego zjawiska w żużlu, czyli w sporcie, który przez badanych nie był wskazywany dość często. Podkreślają jednak fakt, że kwestię tę powinno się analizować nie tylko w kontekście manipulowania zawodami sportowymi, ale także w odniesieniu do korupcji wśród działaczy sportowych. W tym przypadku nie należy jej utożsamiać z jednym sportem, a raczej z całym środowiskiem działaczy sportowych.

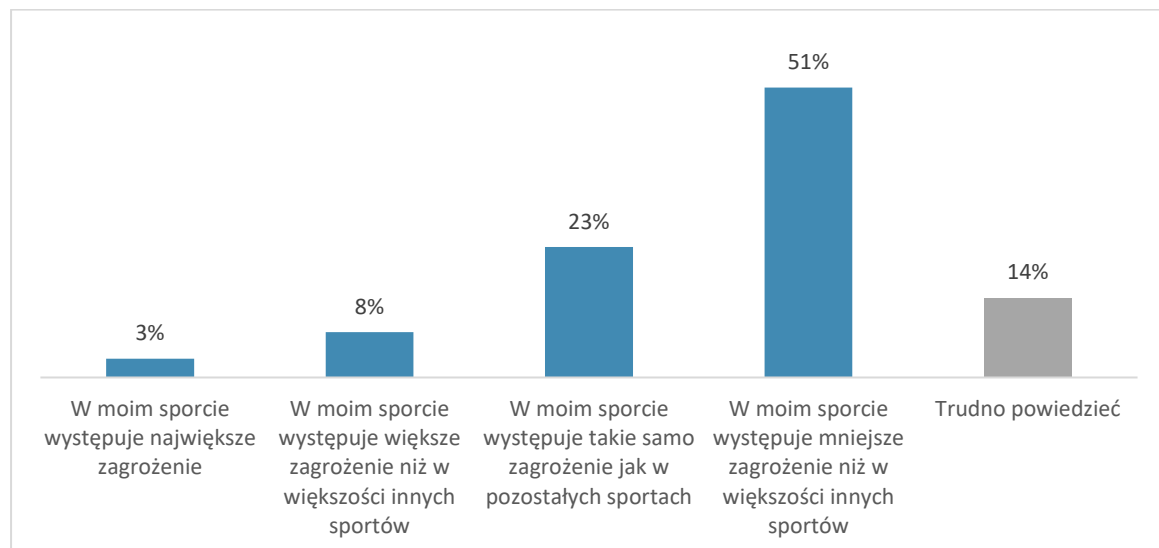
[jest jeszcze], to bardzo ważne, „korupcja działaczowska” nie polegająca na ustawianiu meczów tylko na wykorzystywaniu na przykład środków, to jest taka **pospolita korupcja, która nie jest cechą charakterystyczną sportu**, bo mieliśmy takie sytuacje, że obecny Minister Sportu zawiesił władze [...] bo się okazało, że działacze dopuszczali się sprzeniewierzenia środków,

defraudowania itd. Takie rzeczy oczywiście się zdarzają, tylko to jest w różnych dyscyplinach, to nie jest cecha charakterystyczna sportu tylko wszelkich spółek, którymi ktoś zarządza i w których jest pokusa wyprowadzania pieniędzy.

- Ekspert ds. korupcji w sporcie, dziennikarz

Zawodnicy wyczynowi, dość optymistycznie oceniali ryzyko wystąpienia korupcji w uprawianych przez nich sportach. Połowa respondentów wyraziła opinię, jako by w ich sporcie występowało mniejsze zagrożenie korupcją niż w większości innych sportów. Tylko co dziesiąty badany sportowiec uważa, że w jego sporcie występuje większe zagrożenie korupcją niż w większości innych sportów.

Rysunek 21. Czy Pana/i zdaniem w sporcie, który uprawia Pan/i wyczynowo istnieje większe czy mniejsze niż w innych sportach zagrożenie zachowaniami korupcyjnymi?

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Szczególną uwagę warto zwrócić na te sporty, w których subiektywna ocena zawodników wskazuje na relatywnie większe zagrożenie korupcją. Najbardziej krytycznie o sytuacji w swoim sporcie wypowiedzieli się zawodnicy na co dzień trenujący boks, jednak ze względu na niewielką liczbę zawodników reprezentujących ten sport w badaniu dane te nie są reprezentatywne dla całego środowiska bokserskiego. Warto zwrócić natomiast uwagę na odpowiedzi zawodników trenujących piłkę nożną – łącznie 47% badanych przyznało, że w ich sporcie zagrożenie korupcją jest większe niż w pozostałych sportach, w tym co piąty badany piłkarz jest zdania, że to w piłce nożnej jest największe zagrożenie zdarzeniami korupcyjnymi. Częściej niż przedstawiciele innych sportów negatywnie o sytuacji w swoim sporcie wypowiedzieli się zawodnicy uprawiający łyżwiarstwo – co czwarty reprezentant tego sportu wskazywał na relatywnie większe zagrożenie korupcją niż w innych sportach. Podobny odsetek odnotowano w przypadku odpowiedzi koszykarzy, choć w tej grupie ani jeden zawodnik nie wyraził opinii, jakoby największe zagrożenie korupcją miało miejsce w przypadku koszykówki.

W ramach zimowych sportów olimpijskich statystycznie częściej niż w przypadku ogółu zawodników negatywnie o zagrożeniu w swoim sporcie wypowiadali się tyżwiarze szybcy, choć i w tym przypadku nie uzyskano próby reprezentatywnej dla wszystkich zawodników trenujących ten sport (N=12).

Wartym odnotowania jest również fakt, że w przypadku sportów nieolimpijskich, żaden z zawodników (niezależnie od sportu) nie wyraził opinii, jakoby w jego sporcie istniało największe zagrożenie zdarzeniami korupcyjnymi. Jeśli spojrzeć na subiektywną ocenę zawodników tych sportów można wnioskować, że to właśnie te sporty są najmniej narażone na zjawisko korupcji.

Tabela 3. Czy Pana/i zdaniem w sporcie, który uprawia Pan/i wyczynowo istnieje większe czy mniejsze niż w innych sportach zagrożenie zachowaniami korupcyjnymi? – według sportów

	największe zagrożenie	większe zagrożenie	takie samo zagrożenie	mniejsze zagrożenie	Trudno powiedzieć
SPORTY OLIMPIJSKIE					
badminton	0%	0%	36%	50%	14%
boks	67%	0%	0%	0%	33%
gimnastyka	0%	19%	27%	27%	27%
hokej na trawie	0%	7%	14%	57%	21%
jeździectwo	0%	0%	50%	50%	0%
judo	0%	0%	14%	57%	29%
kajakarstwo	0%	2%	26%	60%	11%
kolarstwo	0%	7%	57%	14%	21%
koszykówka	0%	24%	12%	59%	6%
lekkoatletyka	0%	3%	19%	65%	13%
łucznictwo	11%	16%	47%	21%	5%
pięciobój nowoczesny	0%	11%	22%	56%	11%
piłka nożna	19%	28%	27%	11%	15%
piłka ręczna	2%	4%	41%	32%	20%
piłka siatkowa	0%	5%	29%	41%	24%
pływanie	0%	3%	14%	70%	14%
podnoszenie ciężarów	0%	0%	14%	71%	14%
rugby	0%	0%	0%	67%	33%
strzelectwo sportowe	5%	0%	16%	79%	0%
szermierka	2%	15%	23%	50%	10%
Taekwondo olimpijskie	0%	0%	23%	51%	26%
tenis	0%	0%	0%	100%	0%
tenis stołowy	0%	0%	10%	80%	10%
triathlon	0%	0%	0%	100%	0%
wioślarstwo	0%	3%	12%	76%	9%
wspinaczka górską	0%	0%	29%	64%	7%
zapasy	2%	13%	28%	44%	13%
żeglarstwo	0%	8%	8%	75%	8%
karate WKF	0%	0%	20%	70%	10%
Wspinaczka sportowa	0%	0%	60%	40%	0%

	największe zagrożenie	większe zagrożenie	takie samo zagrożenie	mniejsze zagrożenie	Trudno powiedzieć
ZIMOWE SPORTY OLIMPIJSKIE					
bobslej/skeleton	0%	0%	0%	100%	0%
hokej na lodzie	0%	0%	33%	17%	50%
łyżwiarstwo szybkie	8%	0%	25%	42%	25%
narciarstwo	0%	6%	11%	72%	11%
snowboard	0%	0%	0%	100%	0%
sporty saneczkowe	0%	0%	0%	100%	0%
SPORTY NIEOLIMPIJSKIE					
bilard	0%	0%	20%	60%	20%
brydż sportowy	0%	0%	0%	100%	0%
futbol amerykański	0%	0%	0%	100%	0%
ju-jitsu	0%	0%	50%	50%	0%
karate	0%	5%	21%	63%	11%
karate tradycyjne	0%	1%	12%	77%	10%
kickboxing	0%	9%	36%	41%	14%
kitesurfing	0%	0%	0%	100%	0%
korfball	0%	0%	5%	77%	18%
kulturystyka/ fitness / trójbój siłowy	0%	0%	25%	75%	0%
muaythai	0%	0%	25%	50%	25%
orientacja sportowa ¹⁶	0%	0%	0%	0%	100%
przeciągane liny	0%	0%	0%	80%	20%
psy zaprzęgi	0%	0%	6%	83%	11%
snooker/ bilard angielski	0%	0%	50%	50%	0%
sport lotniczy	0%	0%	0%	100%	0%
sport motorowy ¹⁷	0%	0%	100%	0%	0%
sporty wrotkarskie	0%	0%	0%	33%	67%
szachy	0%	0%	0%	100%	0%
Taekwondo	0%	0%	33%	67%	0%
taniec sportowy	0%	0%	100%	0%	0%
unihokej	0%	3%	17%	77%	3%

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

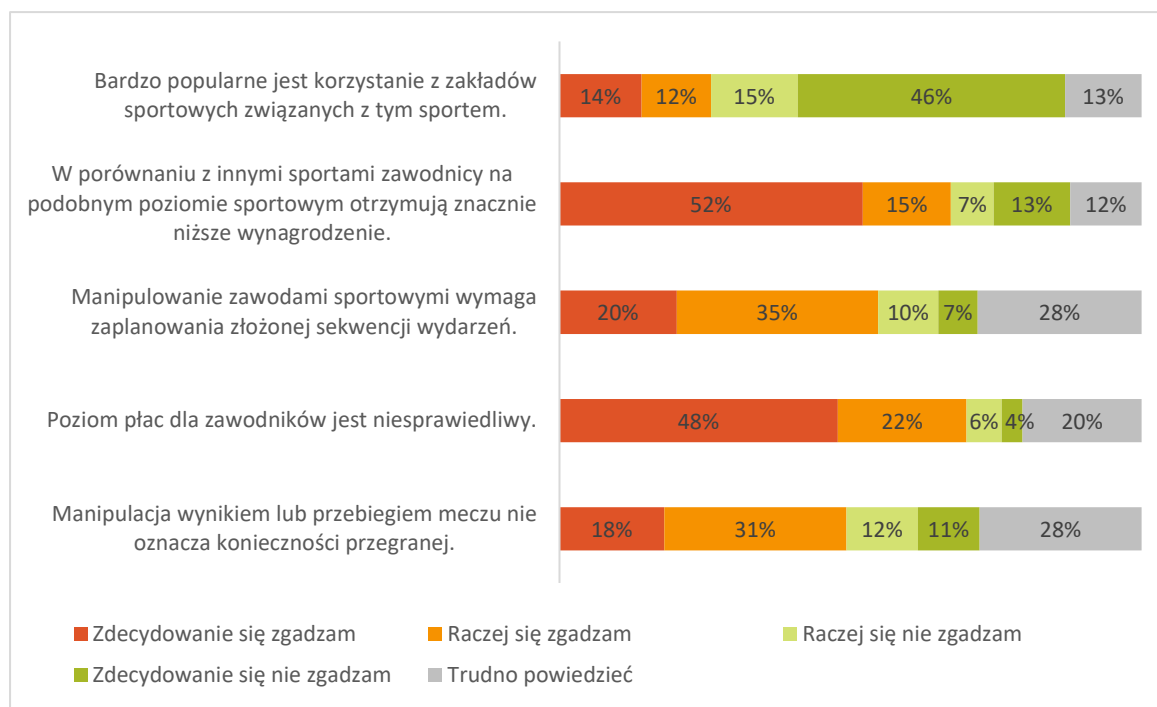
Jak wspomniano na początku tego rozdziału, istnieją czynniki zwiększające ryzyko wystąpienia korupcji w danym sporcie. W ramach niniejszego badania dokonano pomiaru subiektywnej oceny zawodników nasilenia występowania poszczególnych czynników. Biorąc pod uwagę ogólną sytuację w polskim środowisku sportowym należy zauważyć, że wśród najważniejszych czynników sprzyjających korupcji są te ekonomiczne, związane z poziomem płac dla zawodników. 67% zawodników uważa, że w ich sporcie uzyskiwane jest znacząco niższe wynagrodzenie za podobny poziom sportowy, niż ma to miejsce w innych sportach. Ponadto, 70% zawodników ma poczucie, że poziom płac dla sportowców jest niesprawiedliwy w ich sporcie.

¹⁶ W tym: bieg na orientację/ rowerowa jazda na orientację/ narciarski bieg na orientację/ orientacja precyzyjna

¹⁷ W tym: samochodowy, motocyklowy, żuźlowy, karting

Ponad połowa badanych zawodników zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że w ich sporcie manipulowanie zawodami sportowymi wymaga zaplanowania złożonej sekwencji zdarzeń, a nieco mniej badanych wyraża opinię, że manipulowanie wynikiem lub przebiegiem meczu nie oznacza konieczności przegranej.

Rysunek 22. Proszę wziąć pod uwagę sport, który uprawia Pan/i wyczynowo. W jakim stopniu poniższe stwierdzenia właściwie charakteryzują ten sport? - Wszyscy zawodnicy

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

W przypadku większości z analizowanych czynników nasilenie ich występowania jest częstsze w przypadku letnich sportów olimpijskich niż w przypadku zimowych sportów olimpijskich oraz sportów nieolimpijskich. Czynnikiem, który w literaturze przedmiotu wskazywany jest jako przyczyna występowania korupcji w środowisku sportowym, a który mocno oddziałuje w sportach nieolimpijskich to poczucie niesprawiedliwości w odniesieniu do wynagrodzenia, jakie otrzymują zawodnicy za udział we współzawodnictwie sportowym. Jednocześnie należy pamiętać, że sporty nieolimpijskie charakteryzuje mniejsze zagrożenie korupcją niż sporty olimpijskie. Oznacza to, że choć wskazywane w literaturze czynniki mogą być przyczyną manipulowania rozgrywkami sportowymi, to raczej wyłącznie w połączeniu z innymi czynnikami.

Tabela 4. Proszę wziąć pod uwagę sport, który uprawia Pan/i wyczynowo. W jakim stopniu poniższe stwierdzenia właściwie charakteryzują ten sport? – według kategorii sportów oraz sportów z największym odsetkiem wskazań odpowiedzi „Zdecydowanie się zgadzam” oraz „Raczej się zgadzam”.

		LETNIE SPORTY OLIMPIJSKIE	ZIMOWE SPORTY OLIMPIJSKIE	SPORTY NIEOLIMPIJSKIE
Bardzo popularne jest korzystanie z zakładów sportowych związanych z tym sportem.				
W jakich sportach najczęściej?¹⁸ <ul style="list-style-type: none"> • Tenis (100%) • hokej na lodzie (100%) • snooker/ bilard angielski (100%) • sport lotniczy (100%) • piłka nożna (84%) • piłka ręczna (64%) • snowboard (50%) • piłka siatkowa (49%) • koszykówka (41%) • boks (33%) 	Zdecydowanie się zgadzam	18%	16%	2%
	Raczej się zgadzam	14%	7%	7%
	Raczej się nie zgadzam	17%	19%	8%
	Zdecydowanie się nie zgadzam	40%	37%	66%
	Trudno powiedzieć	12%	21%	16%
		LETNIE SPORTY OLIMPIJSKIE	ZIMOWE SPORTY OLIMPIJSKIE	SPORTY NIEOLIMPIJSKIE
W porównaniu z innymi sportami zawodnicy na podobnym poziomie sportowym otrzymują znacznie niższe wynagrodzenie.				
W jakich sportach najczęściej?¹⁹ <ul style="list-style-type: none"> • Jeździectwo (100%) • Triathlon (100%) • Wspinaczka sportowa (100%) • bobslej/skeleton (100%) • brydż sportowy (100%) • ju-jitsu (100%) • kitesurfing (100%) • kulturystyka/ fitness / trójbój siłowy (100%) • sport lotniczy (100%) • Taekwondo (100%) 	Zdecydowanie się zgadzam	50%	47%	60%
	Raczej się zgadzam	16%	19%	11%
	Raczej się nie zgadzam	8%	14%	5%
	Zdecydowanie się nie zgadzam	13%	12%	13%
	Trudno powiedzieć	12%	9%	13%

¹⁸ Sporty z największym odsetkiem wskazań odpowiedzi „Zdecydowanie się zgadzam” oraz „Raczej się zgadzam”.

¹⁹ Sporty z największym odsetkiem wskazań odpowiedzi „Zdecydowanie się zgadzam” oraz „Raczej się zgadzam”.

		LETNIE SPORTY OLIMPIJSKIE	ZIMOWE SPORTY OLIMPIJSKIE	SPORTY NIEOLIMPIJSKIE
Manipulowanie zawodami sportowymi wymaga zaplanowania złożonej sekwencji wydarzeń.				
W jakich sportach najczęściej? ²⁰ <ul style="list-style-type: none"> • Triathlon (100%) • bobslej/skeleton (100%) • sporty saneczkowe (100%) • brydż sportowy (100%) • futbol amerykański (100%) • kitesurfing (100%) • sport lotniczy (100%) • sport motorowy (100%) • taniec sportowy (100%) • łucznictwo (94,7%) 	Zdecydowanie się zgadzam	21%	16%	18%
	Raczej się zgadzam	37%	30%	28%
	Raczej się nie zgadzam	11%	9%	9%
	Zdecydowanie się nie zgadzam	6%	9%	10%
	Trudno powiedzieć	26%	35%	35%
		LETNIE SPORTY OLIMPIJSKIE	ZIMOWE SPORTY OLIMPIJSKIE	SPORTY NIEOLIMPIJSKIE
Poziom płac dla zawodników jest niesprawiedliwy.				
W jakich sportach najczęściej? ²¹ <ul style="list-style-type: none"> • Rugby (100%) • Triathlon (100%) • bobslej/skeleton (100%) • snowboard (100%) • ju-jitsu (100%) • kitesurfing (100%) • sport lotniczy (100%) • sporty wrotkarskie (100%) • taniec sportowy (100%) • kolarstwo (92,86%) • Pływanie (91,89%) • łyżwiarstwo szybkie (91,67%) 	Zdecydowanie się zgadzam	47%	60%	48%
	Raczej się zgadzam	24%	12%	18%
	Raczej się nie zgadzam	7%	9%	2%
	Zdecydowanie się nie zgadzam	3%	5%	5%
	Trudno powiedzieć	19%	14%	27%

²⁰ Sporty z największym odsetkiem wskazań odpowiedzi „Zdecydowanie się zgadzam” oraz „Raczej się zgadzam”.

²¹ Sporty z największym odsetkiem wskazań odpowiedzi „Zdecydowanie się zgadzam” oraz „Raczej się zgadzam”.

		LETNIE SPORTY OLIMPIJSKIE	ZIMOWE SPORTY OLIMPIJSKIE	SPORTY NIEOLIMPIJSKIE
Manipulacja wynikiem lub przebiegiem meczu nie oznacza konieczności przegranej.				
W jakich sportach najczęściej? ²² <ul style="list-style-type: none"> • Tenis (100,0%) • Triathlon (100,0%) • brydż sportowy (100,0%) • sport lotniczy (100,0%) • sport motorowy (100,0%) • taniec sportowy (100,0%) • Wspinaczka sportowa (80,0%) • Koszykówka (76,5%) • snowboard (75,0%) • podnoszenie ciężarów (71,4%) • wspinaczka góraska (71,4%) 	Zdecydowanie się zgadzam	20%	19%	13%
	Raczej się zgadzam	33%	21%	28%
	Raczej się nie zgadzam	12%	7%	14%
	Zdecydowanie się nie zgadzam	9%	21%	15%
	Trudno powiedzieć	26%	33%	31%

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

²² Sporty z największym odsetkiem wskazań odpowiedzi „Zdecydowanie się zgadzam” oraz „Raczej się zgadzam”.

ZAKŁADY WZAJEMNE W POLSCE

W erze globalizacji i cyfryzacji istotnym czynnikiem zwiększającym ryzyko manipulowania rozgrywkami sportowymi jest powiązanie sportu i zakładów wzajemnych. Aktualne techniczne możliwości organizowania zakładów sportowych przez Internet, w tym nielegalnych zakładów organizowanych za granicą, sprawiają że bardzo ograniczone są możliwości kontroli tego zjawiska przez służby podejmujące działania wobec korupcji w środowisku sportowym.

Aktualna oferta zakładów bukmacherskich obejmuje zdecydowaną większość rozgrywek sportowych na różnych szczeblach, w różnych sportach. Najwięcej zakładów w Polsce zawieranych jest w piłce nożnej. Dominują zakłady, w których klienci obstawiają ostateczny wynik rozstrzygnięcia danego wydarzenia sportowego, choć coraz częściej klienci zawierają zakłady dotyczące konkretnych zdarzeń meczowych.

Coraz częściej klienci kupują tak zwane *inne markety* czyli chociażby ilość kartek, rzutów różnych, strzałów, ilość bramek itd. Niekoniecznie musimy się zakładać o ostateczny wynik a na boisku piłkarskim w jakimkolwiek innym polu.

– Ekspert ds. zakładów wzajemnych

Zagadnienie zawierania zakładów wzajemnych dotyczących zawodów sportowych wymaga analizy ze względu na postępujący niekontrolowany rozwój rynku bukmacherskiego. Wiąże się on bowiem ze wzrostem zainteresowania możliwością czerpania zysku z procederu nielegalnych zakładów sportowych poprzez manipulowanie rozgrywkami sportowymi. Zakłada się, że aktualnie manipulowanie rozgrywkami sportowymi w związku z zawieraniem zakładami wzajemnymi jest jednym z wyrafinowanych sposobów sprzedawania meczów i ustawiania przebiegu rozgrywek w celu uzyskania korzyści materialnych.

Kwestią problematyczną są przede wszystkim funkcjonujące nielegalnie zakłady bukmacherskie, w przypadku których możliwości kontroli są ograniczone. O tym jak poważny jest to problem świadczy skala występowania takich podmiotów. Ekspert ds. zakładów wzajemnych szacuje, że nielegalne serwisy stanowią około 40% rynku.

Różnice są takie, że wybierając legalnego bukmachera po pierwsze decydujemy się na firmę, która działa w sposób legalny w danym kraju więc nie mogą nas bezpośrednio dotknąć chociażby kary. Są to firmy, które płacą w tych krajach podatki, łożą pieniądze na sponsoring sportu więc jest to też kwestia jakiejś etyki. Jakie są różnice jeszcze, **firmy legalne często są przez regulatora też zmuszane, kontrolowane jeżeli chodzi o politykę odpowiedzialnej gry.** Takiej pewności nie mamy w wypadku bukmacherów nielegalnych. Tak zasadniczo jeśli chodzi o funkcjonalność gry, ofertę, to te różnice nie są duże.

– Ekspert ds. zakładów wzajemnych

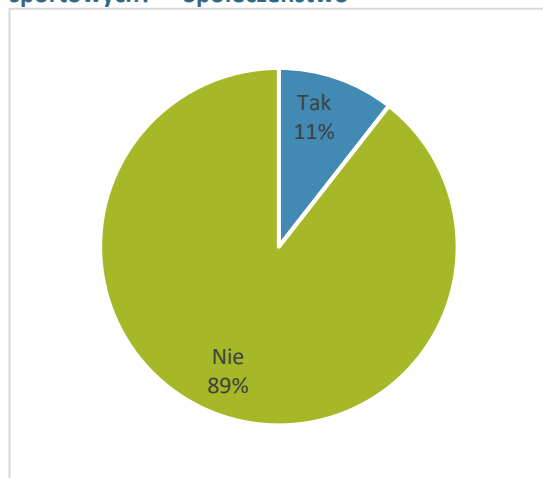
Z badania przeprowadzonego na reprezentatywnej próbie Polaków wynika, że mniej więcej co dziesiąty Polak w wieku 15 lat i więcej aktualnie korzysta z zakładów wzajemnych dotyczących zawodów sportowych. Anonimowe badanie ilościowe wśród zawodników wyczynowych wykazało, że w tej grupie aktualnie z takich możliwości korzysta zaledwie 5% sportowców. Co ciekawe, sportowcy zapytani o to, czy w ich otoczeniu są sportowcy, którzy korzystają z zakładów wzajemnych stanowią już 17,5%. W ramach przeprowadzonego badania zapytano respondentów o ich aktualne doświadczenia. Warto jednak zwrócić uwagę na deklaracje zawodników, którzy w ramach projektu szkoleniowego (por. rozdział poświęcony Programowi „Nie bądź pionkiem w grze!”) wypełniali ankiety ewaluacyjne wskazują, że znacznie większy odsetek młodych zawodników korzystał z zakładów wzajemnych przynajmniej raz w życiu (w 2017 roku było to 45% uczniów szkół mistrzostwa sportowego objętych projektem szkoleniowym oraz 41% młodych piłkarzy uczestniczących w szkoleniach antykorupcyjnych).

Z danych, jakimi dysponują zakłady bukmacherskie wynika, że zdecydowana większość graczy to mężczyźni w wieku 18-35 lat. Potwierdzają to wyniki przeprowadzonych badań ilościowych na reprezentatywnej próbie – osoby w tym przedziale wiekowym stanowią 44% wszystkich osób deklarujących korzystanie z zakładów wzajemnych (przy czym osoby w wieku do 25 stanowią 18% ogółu graczy, a 26% to osoby w wieku 26-35 lat. Zdecydowana większość korzystających z zakładów wzajemnych to mężczyźni – stanowią oni 77% graczy. Warto także zwrócić uwagę na cechy osobowości, które zdaniem eksperta zaproszonego do udziału w badaniu przyczyniają się do podejmowania decyzji o zawieraniu zakładów wzajemnych.

To są z reguły ludzie, którzy interesują się sportem, mają zacięcie hazardowe, skłonność do ryzyka, ale generalnie grają ze względu na skalę zjawiska, jest coraz większy dostęp, powszechność, popularność.

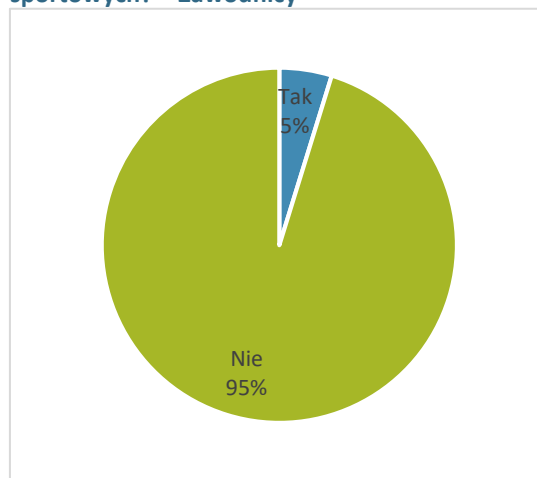
– Ekspert ds. zakładów wzajemnych

Rysunek 23. Czy aktualnie korzysta Pan/i z zakładów wzajemnych dot. zawodów sportowych? – Społeczeństwo

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207.

Rysunek 24. Czy aktualnie korzysta Pan/i z zakładów wzajemnych dot. zawodów sportowych? – Zawodnicy

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Osoby deklarujące korzystanie z zakładów wzajemnych dotyczących zawodów sportowych kierowane są różnym źródłem motywacji do podejmowania takiej aktywności. Zarówno w przypadku ogółu społeczeństwa, jak również zawodników wyczynowych, zakłady wzajemne stanowią źródło rozrywki dla graczy – taka motywacja częściej charakteryzuje nie-sportowców (73%) niż wyczynowych zawodników (66%). Osoby obstawiające wyniki rozgrywek sportowych kierują się również możliwością uzyskania korzyści finansowych. Ten czynnik również jest ważniejszy dla graczy niezwiązanych ze środowiskiem sportowym (55% osób wskazało ten czynnik). Istotną motywacją wyróżniającą zawodników wyczynowych jest subiektywne poczucie o posiadaniu wiedzy na temat sportu – wskazywali oni ten czynnik znacznie częściej niż ogół społeczeństwa, a także możliwość podjęcia rywalizacji sportowej w nowym obszarze (zakładów wzajemnych), co jest zgodne z charakterystyczną dla sportowców ponadprzeciętną skłonnością do rywalizacji i współzawodnictwa. Ekspert ds. zakładów wzajemnych wprowadził zasadnicze rozróżnienie osób obstawiających wyniki meczów.

Mamy graczy, którzy są bardzo mocno nastawieni na zarabianie pieniędzy na bukmacherce, a są też tacy, którzy po prostu grają dla większych emocji i fanu. Są klienci, którzy wolą grać zakłady dotyczące wydarzeń jeszcze przed rozpoczęciem meczu, a są też tacy, którzy lubią grać zakład live w trakcie trwania wydarzenia sportowego.

Możemy sobie tak naprawdę domniemywać czy są wśród nich sportowcy czy nie, pewnie to zależy od dyscypliny i od obostrzeń jakie sportowców w tym temacie wymagają od nich federacje sportowe. Jakaś pewnie część sportowców w zakładach bierze udział czy to pośrednio czy bezpośrednio.

– Ekspert ds. zakładów wzajemnych

Rysunek 25. Z jakich powodów zawiera Pan/Pani zakłady wzajemne?

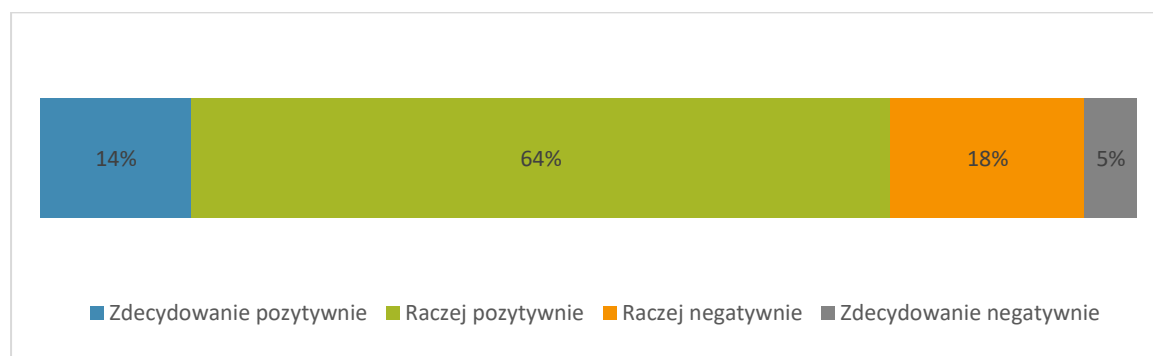

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej – osoby korzystające z zakładów wzajemnych dot. zawodów sportowych, N=127. Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych – osoby korzystające z zakładów wzajemnych dot. zawodów sportowych, N=53. Respondenci mieli możliwość wskazania więcej niż jednej odpowiedzi.

DOŚWIADCZENIA I PREFERENCJE DOTYCZĄCE ZAKŁADÓW WZAJEMNYCH

Większość Polaków (58%) nie ma wyrobionej opinii na temat polskiej oferty zakładów wzajemnych dotyczących zawodów sportowych. Wśród osób, które mają wyrobione zdanie na ten temat większość (78%) ocenia tę ofertę pozytywnie. Jeszcze pozytywniej do oferty zakładów bukmacherskich odnoszą się osoby, które zadeklarowały, że korzystają z zakładów wzajemnych dotyczących rozgrywek sportowych – w tej grupie aż 91% badanych pozytywnie oceniło ofertę.

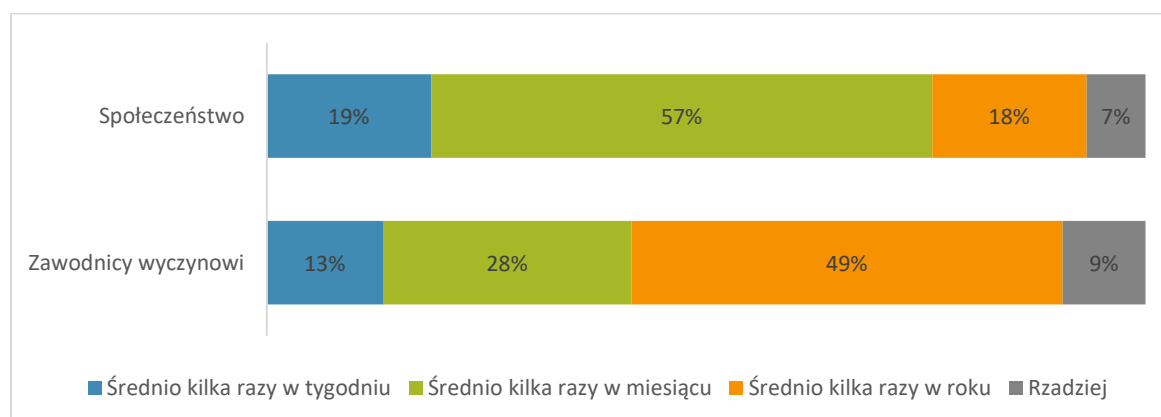
Rysunek 26. Jak Pan/Pani ocenia polską ofertę zakładów wzajemnych dot. zawodów sportowych?

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=507 (nie uwzględniono odpowiedzi „Nie mam zdania”).

Osoby zawierające zakłady wzajemne można podzielić na graczy okazjonalnych (grających kilka razy w roku lub rzadziej) oraz graczy regularnych, którzy obstawiają mecze co najmniej kilka razy w miesiącu. Analiza wyników uzyskanych wśród dwóch badanych grup respondentów wykazała, że styl korzystania z zakładów wzajemnych zasadniczo różni się pomiędzy ogółem społeczeństwa a zawodnikami wyczynowymi. W przypadku graczy „nie-sportowców” zazwyczaj mamy do czynienia z regularnym korzystaniem z tej formy aktywności – 76% graczy obstawia wyniki rozgrywek sportowych co najmniej kilka razy w miesiącu. Sportowcy wyczynowi, którzy zadeklarowali, że korzystają z zakładów wzajemnych dotyczących rozgrywek sportowych robią to raczej okazjonalnie – 58% z nich robi to kilka razy w roku lub rzadziej.

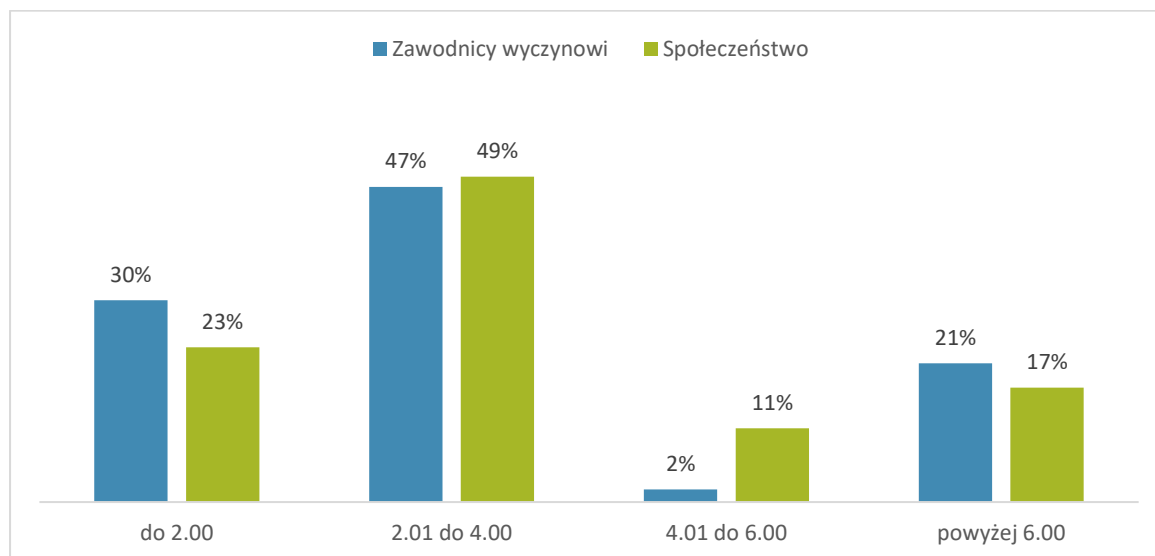
Rysunek 27. Jak często korzysta Pan/Pani z zakładów wzajemnych dot. zawodów sportowych?

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej – osoby korzystające z zakładów wzajemnych dot. zawodów sportowych, N=127. Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych – osoby korzystające z zakładów wzajemnych dot. zawodów sportowych, N=53. Respondenci mieli możliwość wskazania więcej niż jednej odpowiedzi.

Analizując preferencje względem obieranego zazwyczaj kursu w zakładach wzajemnych nie ma drastycznych różnic pomiędzy tym, jakie kursy wybierają gracze, przy czym zawodnicy nieco częściej decydują się na kurs powyżej 6.00, choć to przedstawiciele społeczeństwa częściej decydują się na kursy powyżej 4.00.

Rysunek 28. Jakie ryzyko (wysokość kursu) zazwyczaj Pan/Pani wybiera?

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej – osoby korzystające z zakładów wzajemnych dot. zawodów sportowych, N=127. Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych – osoby korzystające z zakładów wzajemnych dot. zawodów sportowych, N=53. Respondenci mieli możliwość wskazania więcej niż jednej odpowiedzi.

ZAWIERANIE ZAKŁADÓW WZAJEMNYCH PRZEZ SPORTOWCÓW

Temat udziału zawodników w korzystaniu z usług zakładów bukmacherskich nie jest jednoznaczny. Jak wykazało badanie wśród zawodników, tylko 2% osób, które osobiście zetknęły się z przypadkami korupcji wskazywało, że miało to związek z zakładami zawartymi u bukmacherów. Manipulowanie zawodami ze względu na zawarte zakłady stanowi raczej zjawisko marginalne w polskim środowisku sportowym.

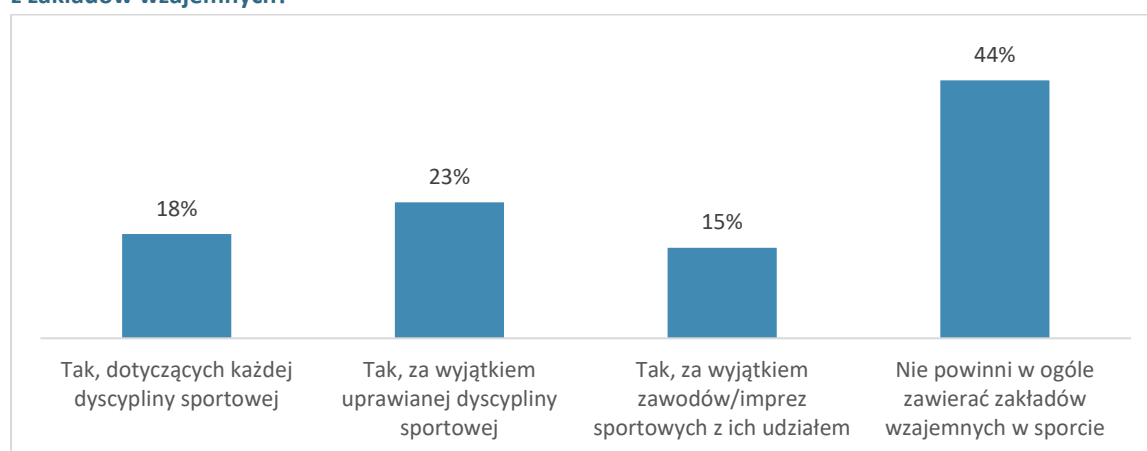
Niektóre związki sportowe wprowadziły restrykcyjne przepisy zakazujące zawieranie zakładów wzajemnych przez sportowców wyczynowych, a także działaczy sportowych, sędziów, trenerów, instruktorów, członków sztabu medycznego. W przypadku piłki nożnej – sportu, w którym odnotowuje się najwięcej przypadków korupcji zabrania się udziału w zakładach bukmacherskich. Zgodnie z zapisami Regulaminu Dyscyplinarnego PZPN zakazane jest m.in. obstawianie przebiegu, wyników lub zdarzeń boiskowych dotyczących meczów piłkarskich z udziałem polskich drużyn reprezentacyjnych lub klubowych rozgrywanych w kraju lub zagranicą, pod rygorem kar dyscyplinarnych, w tym bezwzględnej dyskwalifikacji powyżej 1 roku (Art. 107 Regulaminu Dyscyplinarnego PZPN). Ponadto, zawodnikom profesjonalnym grającym w Polsce zabrania się udziału w zakładach bukmacherskich dotyczących wszelkich meczów piłkarskich, zarówno drużyn

polskich, jak i zagranicznych, pod rygorem natychmiastowego rozwiązania przez klub kontraktu z zawodnikiem, z jego winy (Art. 8 ust. 4 lit. e Minimalnych Wymagań dla Standardowych Kontraktów w sektorze zawodowej piłki nożnej z 27.03.2015r.)²³.

Warto zauważyć, że w przypadku polskich, legalnie działających na terenie kraju zakładów bukmacherskich istnieje możliwość wykrycia zakazanych zachowań m.in. dzięki efektywnej współpracy przedstawicieli zakładów bukmacherskich oraz działaczy związkowych. Problematicznym zjawiskiem jest natomiast zawieranie zakładów na nielegalnych, zagranicznych serwisach, ponieważ możliwości ścigania takich wykroczeń są dość ograniczone.

W ramach badania ilościowego na reprezentatywnej próbie Polaków w wieku 15 lat i więcej zbadano opinię społeczną na temat tego rodzaju aktywności zawodników sportowych. Badanie wykazało, że 44% Polaków wolałoby, aby polscy zawodnicy w ogóle nie zawierali zakładów wzajemnych dotyczących zawodów sportowych. Na drugim biegunie są osoby z najbardziej liberalnym podejściem do zawierania zakładów przez zawodników – według 18% badanych nie powinno być żadnych ograniczeń co do zawierania zakładów wzajemnych przez zawodników wyczynowych. Według 23% społeczeństwa powinien istnieć zakaz obejmujący zawieranie zakładów sportowych dotyczących całej dyscypliny, którą uprawia zawodnik, z kolei 15% uważa, że należy zakazać zakładów dotyczących wyłącznie zawodów lub imprez sportowych, w których bierze udział gracz.

Rysunek 29. Czy według Pana/Pani opinii sportowcy wyczynowi powinni mieć prawo do korzystania z zakładów wzajemnych?

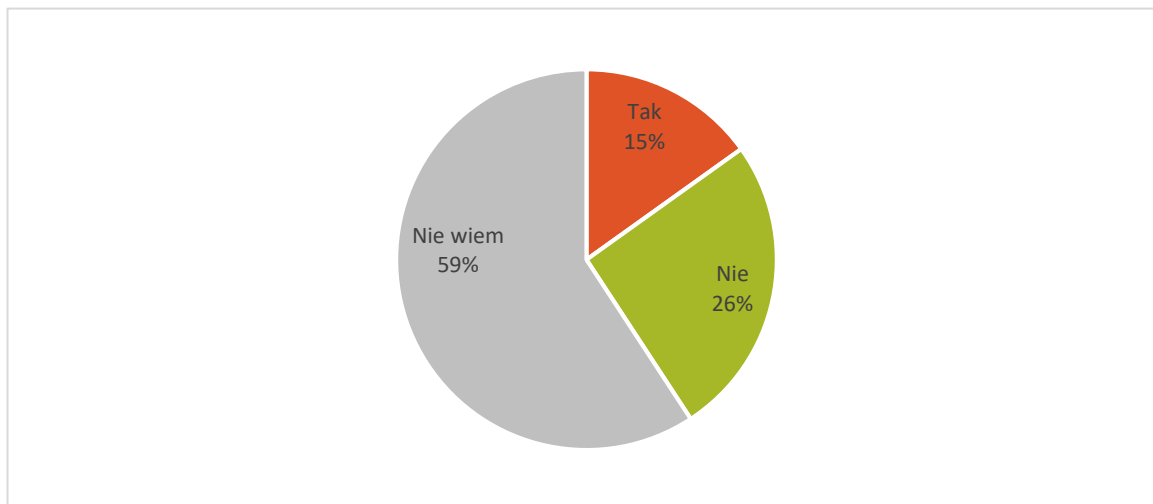
Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=765 (nie uwzględniono odpowiedzi „Nie mam zdania”).

Badanie ankietowe wśród zawodników wykazało, że większość z nich nie wie nawet, jak korzystanie z zakładów wzajemnych dotyczących zawodów sportowych traktowane jest przez środowisko sportowe. Spośród wszystkich przebadanych sportowców tylko 15% przyznało, że w ich środowisku sportowym istnieje przyzwolenie na zawieranie zakładów wzajemnych. Poziom przyzwolenia na korzystanie z usług zakładów bukmacherskich wyższy niż w pozostałych sportach odnotowano przede wszystkim w przypadku letnich sportów olimpijskich: boksu (33%),

²³ <http://legalnybukmacher.com/pzpn-trenerom-pilkarzom-sedziom-dzialaczom-zabrania-sie-udzialu-zakladach-bukmacherskich/>

piłki nożnej (31%), rugby (33%), podnoszenia ciężarów (29%) oraz wśród zawodników uprawiających lekkoatletykę (26%). Ponadto, wyższy poziom akceptacji dla tego typu aktywności zawodników zadeklarowali zawodnicy uprawiający hokej na lodzie (33%) oraz bilard (40%).

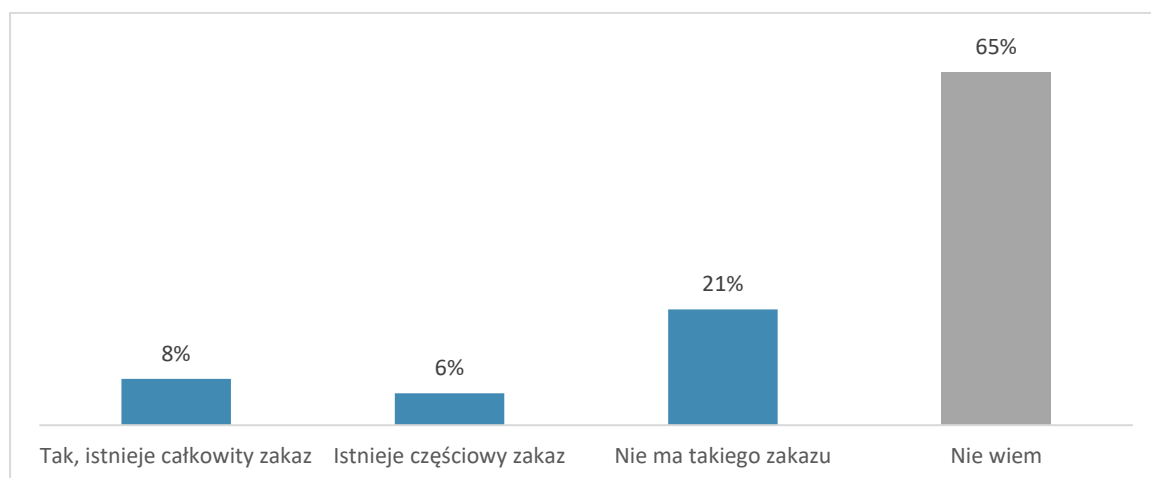
Rysunek 30. Czy korzystanie z zakładów wzajemnych jest akceptowalne w Twoim środowisku sportowym, który Pan/i trenuje wyczynowo?

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Zdecydowana większość badanych zawodników nie posiada wiedzy na temat przepisów obowiązujących zawodników w polskim związku sportowym właściwym dla uprawianej dyscypliny sportowej. Co piąty badany zawodnik twierdzi natomiast, że jego związek sportowy nie zakazuje zawierania zakładów wzajemnych, z kolei 6% uważa, że w jego sporcie istnieje częściowy zakaz tego typu praktyk. O całkowitym zakazie zawierania zakładów wzajemnych przeświadczonych jest 8% zawodników. Częściej od pozostałych takie przeświadczenie mieli zawodnicy uprawiający takie sporty jak: piłka nożna (22%), piłka ręczna (28%), boks (33%), badminton (21%) oraz taekwondo olimpijskie (17%).

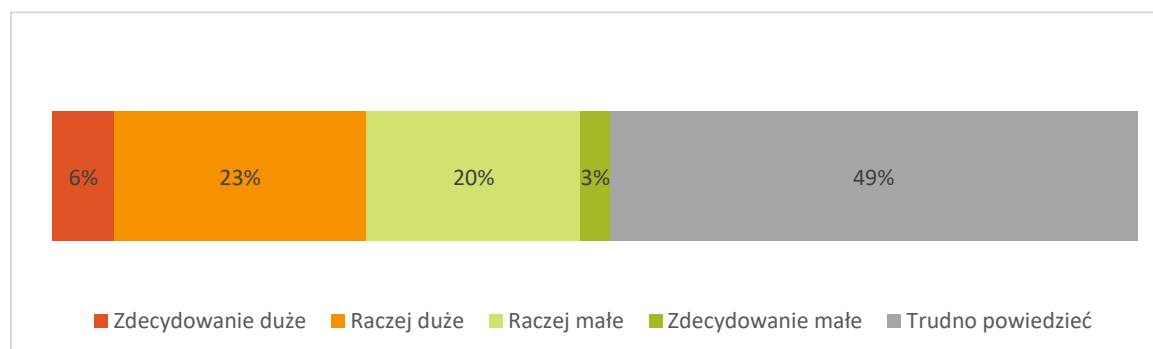
Rysunek 31. Czy korzystanie z zakładów wzajemnych dotyczących zawodów sportowych jest zabronione w polskim związku sportowym właściwym dla Pana/i dyscypliny sportowej?

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Opinia społeczna na temat skali problemu zawierania zakładów dotyczących zawodów sportowych przez osoby, które biorą w nich udział jest podzielona. Niemal połowa respondentów nie zastanawiała się nigdy nad tą kwestią – przyznają, że trudno im określić skalę zjawiska. Niemal co trzeci Polak uważa jednak, że jest to zjawisko zdecydowanie lub raczej duże w Polsce. Jeśli wziąć pod uwagę odpowiedzi osób, które mają wyrobioną opinię na ten temat zauważymy, że według 56% społeczeństwa jest to zjawisko duże lub raczej duże w Polsce. Z kolei według 44% jest to zjawisko raczej lub zdecydowanie małe.

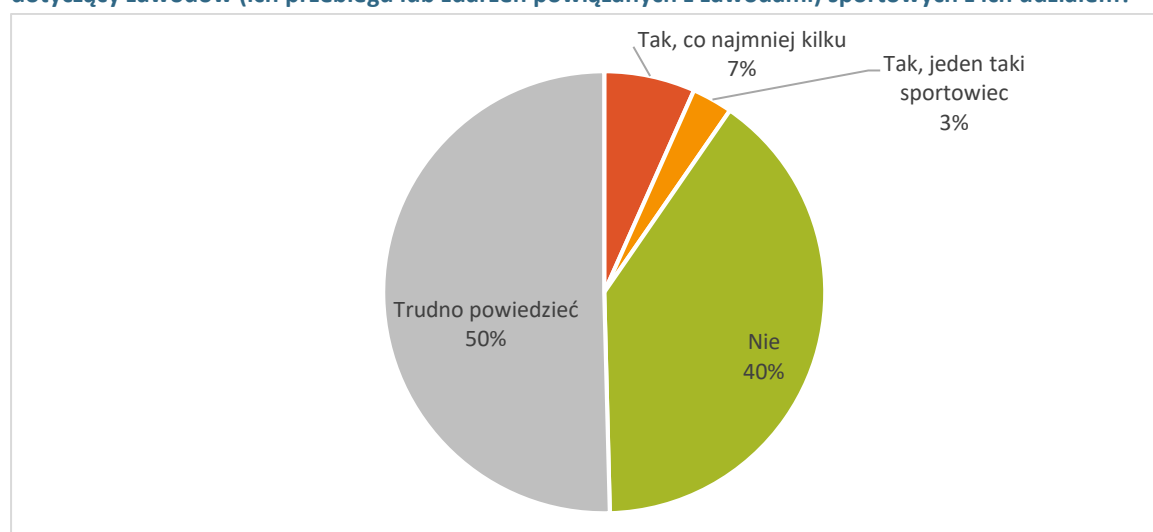
Rysunek 32. Czy według Pana/Pani zawieranie zakładów dotyczących zawodów sportowych przez osoby, które biorą w nich udział jest zjawiskiem dużym, czy małym w Polsce?

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207.

Podobnie jak w przypadku społeczeństwa, połowa sportowców miała problem w ocenie skali zjawiska zawierania zakładów sportowych przez zawodników biorących w nich udział. Na podstawie doświadczeń zawodników należy stwierdzić, że co dziesiąty sportowiec zna kogoś, kto w sposób nieuczciwy zawierał zakłady wzajemne. Należy bowiem pamiętać, że o ile samo zawieranie zakładów sportowych nie jest nieetyczne, o tyle obstawianie wyniku lub zdarzeń podczas zawodów przez osoby biorące w nich udział jest zjawiskiem nagannym, które należy traktować jako jeden z typów korupcji w sporcie.

Rysunek 33. Czy w Pana/i otoczeniu są sportowcy wyczynowi, którzy kiedykolwiek zawarli zakład dotyczący zawodów (ich przebiegu lub zdarzeń powiązanych z zawodami) sportowych z ich udziałem?

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Należy jednak zwrócić uwagę na problem korzystania z zakładów wzajemnych przez osoby, które mają swój udział w wydarzeniach sportowych, choć nie są zawodnikami. Należy tu wskazać działaczy sportowych, organizatorów imprez sportowych, a przede wszystkim sędziów, którzy uczestniczą w danym wydarzeniu.

Z tym, że nie oszukujmy się, nie lukrujmy rzeczywistości, **to co się dzieje z zakładami bukmacherskimi to wymknęło się nam spod kontroli i nawet tego nie udawajmy, nie jesteśmy w stanie z tym się zmierzyć** i tak już będzie. Był taki przypadek 3-4 lata temu, że przyłapano sędziego piłkarskiego jednego z bardziej znanych na tym, że obstawia mecze w stacjonarnym punkcie, oczywiście tak do końca nie było jasne czy obstawia mecz, który sam miał sędziować, co byłoby mega skandalem, ale generalnie, że obstawia mecze piłkarskie, wiadomo że zna ludzi, zna sędziów itd., to jest niedopuszczalne, piłkarz ani sędzia nie może, są pewne mechanizmy założone, nie może oficjalnie, oczywiście może iść do punktu stacjonarnego, tam jest kwestia identyfikacji trudniejsza, albo może kogoś wystać w swoim imieniu ale generalnie no właśnie przyłapano go, monitoring uchwycił, on jest winny, nie będzie sędziował, został wykluczony z tego powodu.

– Ekspert ds. korupcji w sporcie, dziennikarz

Zjawisko korupcji w sporcie w związku z zawieraniem zakładów wzajemnych dotyczących zawodów sportowych jest raczej zjawiskiem marginalnym. Ze względu na diagnozowane doświadczenia zawodników sportowych w tym zakresie (w tym młodych zawodników) zasadne jest nawiązywanie współpracy pomiędzy zakładami bukmacherskimi a organami ścigania, czy polskimi związkami sportowymi. Skuteczne działania oparte są nie tylko na śledzeniu trendów, które pokazują czy na dane zdarzenie skala zainteresowania była zdecydowanie wyższa niż powinna, ale także monitorowanie i wychwytywanie innych zdarzeń, które mogą być podstawą do podejrzeń o nieuczciwych zachowaniach sportowców czy działaczy sportowych. Istotną rolę odgrywają tu jednak także działania prewencyjne i świadomościowe, które będą ukierunkowane na budowanie uczciwości w społeczeństwie.

trzeba zwiększać świadomość ludzi, środowiska biznesowego związanego ze sportem, uczestników zdarzeń sportowych czyli też zawodników, działaczy, że tak naprawdę w tej branży i w sporcie i w działaniach na styku ze sportem najważniejsza jest koniec końców uczciwość. Więc wydaje mi się, że wiedza, wiedza i jeszcze raz wiedza.

– Ekspert ds. zakładów wzajemnych

Ważne, aby współpraca na rzecz nieuczciwych graczy była podejmowana na arenie międzynarodowej. Istotne jest zintegrowanie działań różnych podmiotów w celu identyfikacji i zwalczania tego typu korupcji.

Moim zdaniem służby powinny się skupić na zakładach bukmacherskich nie tylko w Polsce ale i za granicą, na wyniki meczu, to wymaga współpracy z służbami skarbowymi, nie tylko Europolu ale na całym świecie, to jest fundament bo ta przestępczość ma charakter międzynarodowy i związany z biznesem.

– Ekspert ds. korupcji w sporcie, prawnik

DZIAŁANIA PODEJMOWANE WOBEC KORUPCJI W ŚRODOWISKU SPORTOWYM

Przedmiotem badania jest również poznanie opinii publicznej na temat działań podejmowanych wobec korupcji przez odpowiednie służby oraz inne podmioty i instytucje. Zaangażowanie różnych instytucji oraz organów jest niezbędne dla skutecznego przeciwdziałania oraz zwalczania zjawiska korupcji w środowisku sportowym. W Polsce od wielu lat podejmowanych jest szereg działań, których celem jest nie tylko zwalczanie korupcji, ale także zapobieganie jej występowania poprzez organizację szkoleń oraz uświadamianie środowiska sportowego na temat konsekwencji korupcji.

Funkcjonujące w Polsce przepisy prawa powszechnie obowiązującego pozwalają na ściganie przestępstw korupcyjnych. Według eksperta z dziedziny prawa dotyczącego korupcji w środowisku sportowym aktualne przepisy (w szczególności ustawa o sporcie) pozwalają na penalizację tego typu zachowań. Brakuje jednak rozwiązań prawnych, które pozwalałyby karać za korupcję występującą w zakładach organizowanych przez międzynarodowe organizacje sportowe.

Czyli na przykład jeżeli jest mecz I ligi piłki nożnej to łapówka jest przestępstwem, a jeżeli są to mistrzostwa świata w piłce nożnej to nie. To jest bardzo poważna wada tej ustawy.

– Ekspert ds. korupcji w sporcie, prawnik

Dane statystyczne organów ścigania (policji oraz CBA) wskazują na bardzo marginalną skalę zjawiska w Polsce. Z roku na rok liczba prowadzonych postępowań oraz stwierdzonych przestępstw jest coraz mniejsza.

Tabela 5. Postępowania przygotowawcze wszczęte w sprawach dotyczących korupcji w sporcie w okresie od 1 stycznia 2013 roku do 31 marca 2018 roku.

Ustawa	Akt prawny	Postępowania wszczęte					
		2013	2014	2015	2016	2017	I-III 2018
Ustawa z dn. 6.06.1997 r. Kodeks karny	Art. 296b § 1 (uchylony)	5	1	0	0	0	0
	Art. 296b § 2 (uchylony)	2	0	1	0	0	0
Ustawa z dn. 25.06.2010r. o sporcie	Art. 48 ust. 1	2	1	2	1	1	0
	Art. 46 ust. 1	1	4	1	0	1	0
	Art. 46 ust. 2	0	0	0	0	1	0
	Art. 47	0	1	0	0	0	0
Podsumowanie		10	7	4	1	3	0

Policyjne dane statystyczne, wygenerowane w dniu 16.05.2018 roku.

Tabela 6. Przepięstwa stwierdzone w sprawach dotyczÄcych korupcji w sporcie w okresie od 1 stycznia 2013 roku do 31 marca 2018 roku.

Ustawa	Akt prawny	Przepięstwa stwierdzone					
		2013	2014	2015	2016	2017	I-III 2018
Ustawa z dn. 6.06.1997 r. - Kodeks karny	Art. 296b § 1 (uchylony)	51	19	47	0	0	0
	Art. 296b § 2 (uchylony)	58	83	62	0	0	0
Ustawa z dn. 25.06.2010r. o sporcie	Art. 46 ust. 1	1	0	3	0	0	0
	Art. 46 ust. 2	2	0	0	0	0	1
	Art. 48 ust. 1	1	0	0	1	0	0
Podsumowanie		113	102	112	1	0	1

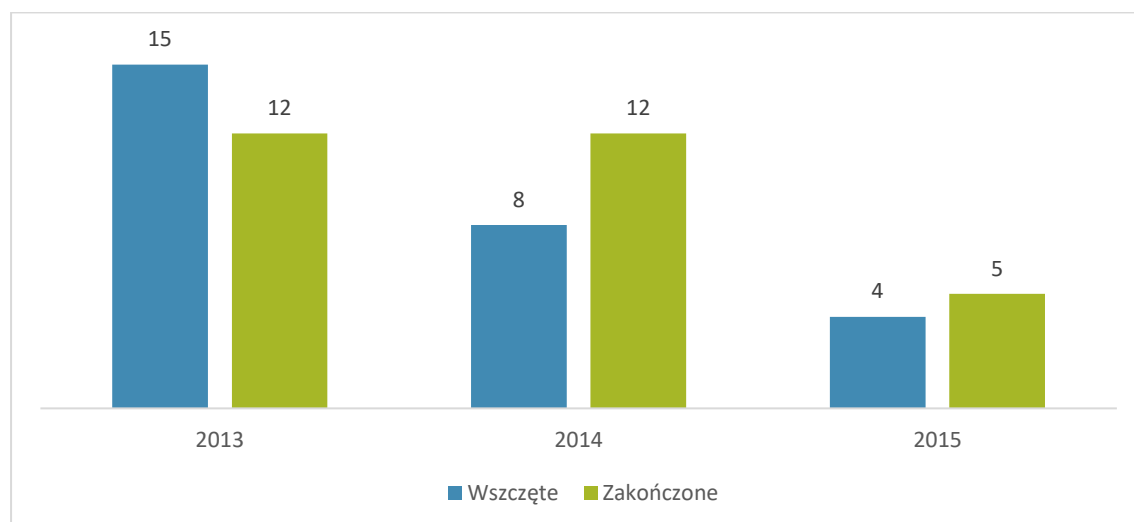
Policyjne dane statystyczne, wygenerowane w dniu 16.05.2018 roku.

Tabela 7. Podejrzeni w sprawach dotyczÄcych korupcji w sporcie w okresie od 1 stycznia 2013 roku

Ustawa	Akt prawny	Podejrzeni					
		2013	2014	2015	2016	2017	I-III 2018
Ustawa z dn. 6.06.1997 r. - Kodeks karny	Art. 296b § 1 (uchylony)	14	3	17	0	0	0
	Art. 296b § 2 (uchylony)	8	4	5	0	0	0
Ustawa z dn. 25.06.2010r. o sporcie	Art. 46 ust. 1	1	0	3	0	0	0
	Art. 46 ust. 2	1	0	0	0	0	2
	Art. 48 ust. 1	1	0	0	1	0	0
Podsumowanie		25	7	25	1	0	2

Policyjne dane statystyczne, wygenerowane w dniu 16.05.2018 roku.

Rysunek 34. Sprawy prowadzone przez CBA w zakresie przepięcznoÅci korupcyjnej w sporcie w sprawach o przepięstwa z art. 296b ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny

Dane statystyczne CBA

Eksperci ds. korupcji w sporcie, choć raczej pozytywnie wypowiadają się na temat działań podejmowanych przez organy ścigania wobec korupcji w środowisku sportowym, zwracają jednak uwagę na bardzo długi czas trwania wszczętych postępowań.

Wszystko trwa niemiłosiernie długo i trwa do dzisiaj, sprawy, które wychodziły na jaw w 2005, 2006, 2007 roku one do dzisiaj toczą się w sądach, fajnie że się zaczęły ale się toczą. Jeśli organa ścigania rozumiane jako policja, prokuratura, CBA, CBŚ to zadziałały ale jest problem z doprowadzeniem tych kwestii do końca.

- Ekspert ds. korupcji w sporcie, dziennikarz

OPINIA SPOŁECZNA NA TEMAT PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ

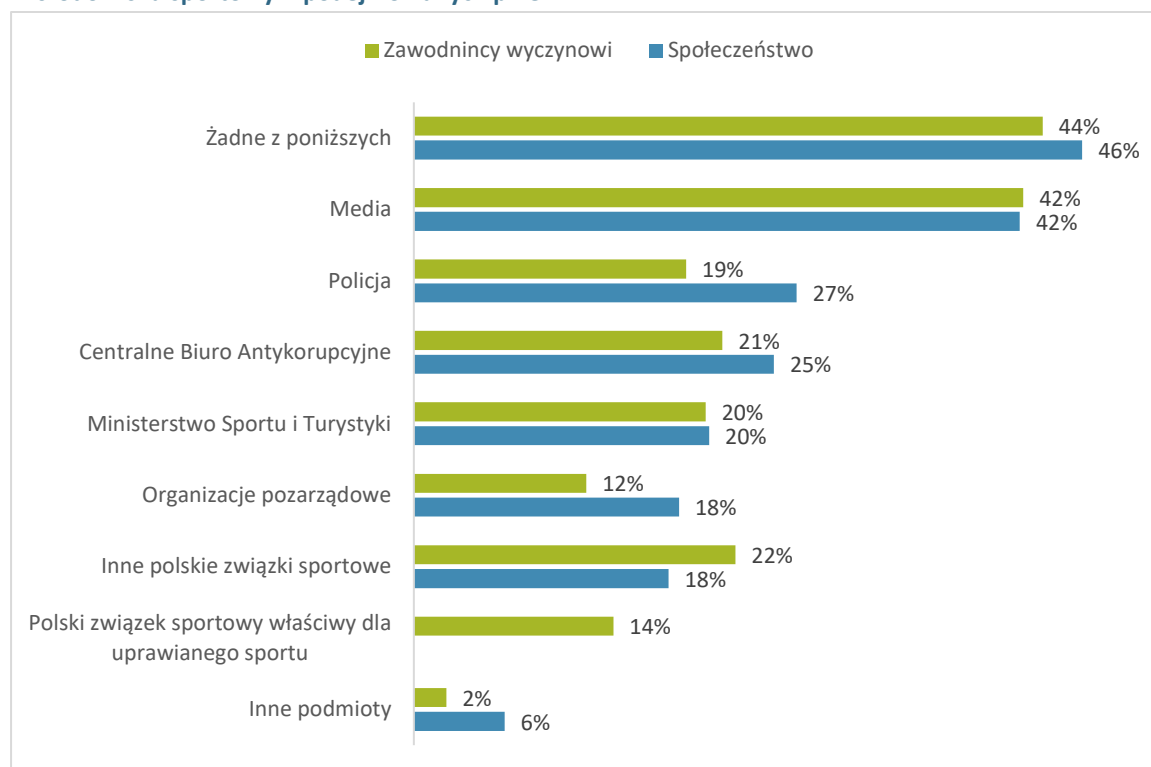
Z przeprowadzonych badań ilościowych wynika, że 46% Polaków oraz 44% sportowców wyczynowych w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie słyszało o działaniach podejmowanych wobec korupcji w środowisku sportowym.

Głównym źródłem wiedzy o zjawisku korupcji w środowisku sportowym są doniesienia medialne. Zarówno ogół społeczeństwa jak i zawodnicy wyczynowi deklarują, że to dziennikarze w głównej mierze wykazują inicjatywę i podejmują działania zmierzające do ujawnienia przestępstw korupcyjnych. W obu grupach odsetek wskazań dla tej kategorii wynosi ok 42%. Polacy i polscy zawodnicy wyczynowi znacznie częściej działalność na rzecz zwalczania korupcji w sporcie przypisują mediom niż służbom, których zakres kompetencji zobowiązuje do zwalczania tego zjawiska.

Biorąc pod uwagę działania podejmowane przez służby w ciągu ostatniego roku nieco częściej do Polaków docierały informacje na temat aktywności policji (27%) niż CBA (25%). O działaniach tych służb nieco rzadziej słyszeli sportowcy wyczynowi, do których z kolei – z racji bezpośredniego powiązania częściej docierały informacje o działaniach podejmowanych przez polskie związki sportowe. Co ciekawe, sportowcy częściej słyszeli o działaniach podejmowanych przez związki sportowe właściwe dla innych sportów, niż ten uprawiany przez nich wyczynowo. Co piąty Polak i co piąty sportowiec wyczynowy twierdzi, że słyszał o działaniach podejmowanych przez Ministerstwo Sportu i Turystyki.

W ramach kategorii inne badani wskazują przede wszystkim osoby prywatne – liderów opinii, którzy samodzielnie podejmują się działań w analizowanym obszarze. Sportowcy zwrócili również uwagę na aktywność klubów sportowych koncentrującą się na przeciwdziałaniu zachowaniom korupcyjnym w środowisku sportowym.

Rysunek 35. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy słyszał/a Pan/Pani o działaniach wobec korupcji w środowisku sportowym podejmowanych przez...

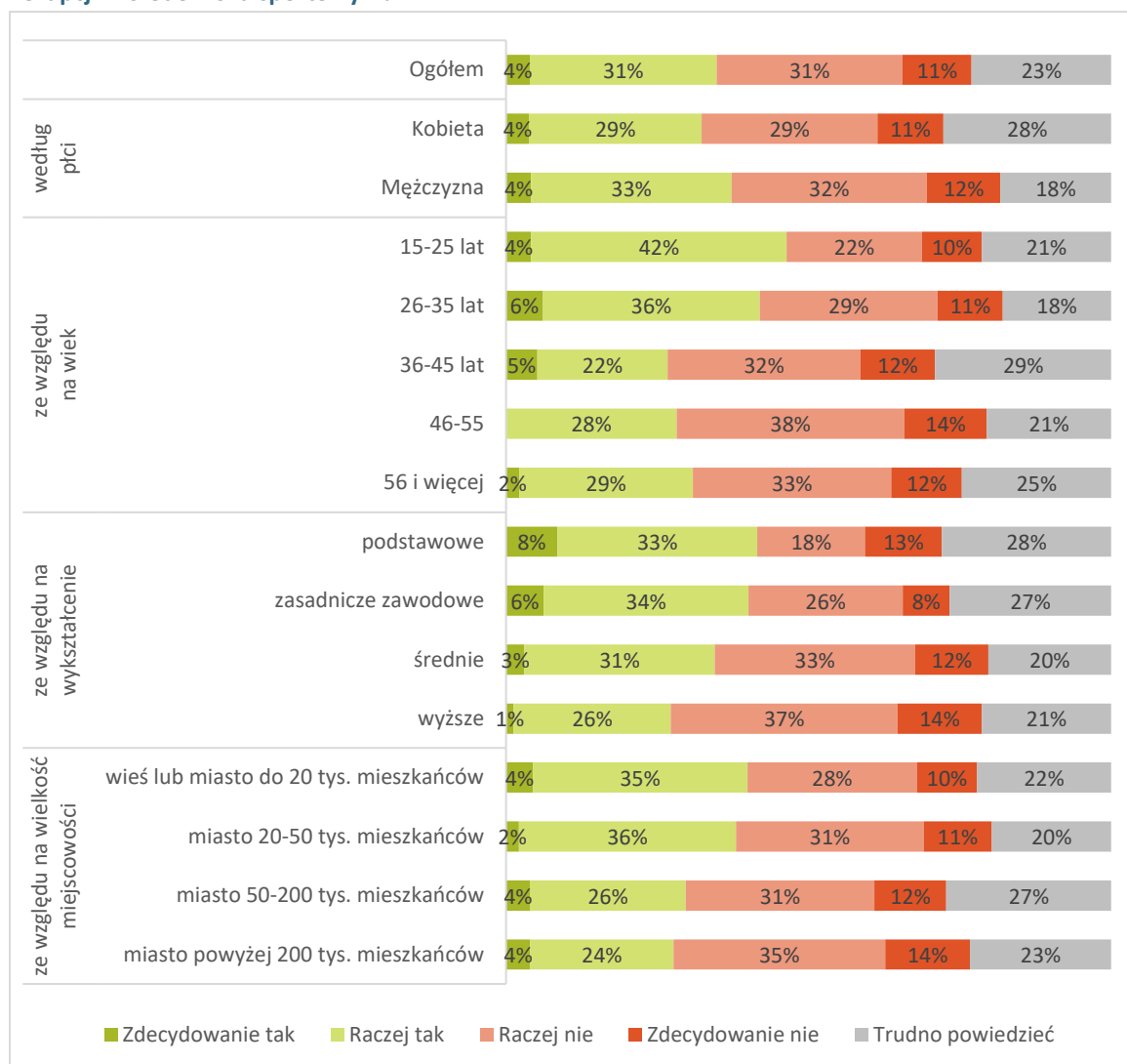

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207. Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111. Respondenci mieli możliwość wskazania więcej niż jednej odpowiedzi.

Ocena działań podejmowanych przez odpowiednie służby polegające na zwalczaniu korupcji w środowisku sportowym jest podzielona. Według 35% ogółu Polaków działania te są zdecydowanie lub raczej wystarczające (uważa tak 45% Polaków, którzy mają wyrobioną opinię na ten temat). Osoby, które negatywnie oceniają skuteczność działań wobec korupcji w sporcie w Polsce stanowią z kolei 42% ogółu społeczeństwa (55% Polaków, którzy mają wyrobioną opinię na ten temat).

Opinia na ten temat różni się w zależności od cech społeczno-demograficznych. Odpowiedzi udzielane przez respondentów nie różniły się w zależności od tego, czy badani deklarowali zainteresowanie sportem, czy też nie (osoby interesujące się sportem zdecydowanie rzadziej niż pozostali nie mieli wyrobionej opinii na ten temat). Kobiety i mężczyźni podobnie oceniają skuteczność działań wobec korupcji, przy czym znacznie więcej kobiet nie ma wyrobionej opinii na ten temat. Znaczące różnice widać jednak w poszczególnych grupach wiekowych. Młodzi ludzie znacznie bardziej optymistycznie podchodzą do tematu – aż 46% pozytywnie ocenia działania w analizowanym obszarze. Odsetek osób, które pozytywnie oceniają działania na rzecz zwalczania korupcji maleje wraz z wiekiem. Należy przy tym pamiętać, że ocena oraz różnice w postrzeganiu działań wynikać mogą z ogólnie bardziej negatywnej oceny skali zjawiska w Polsce (w starszych grupach wiekowych badani częściej dostrzegają istotność problemu występowania korupcji w środowisku sportowym). Podobne różnice można zauważyć w zależności od poziomu wykształcenia – im wyższe wykształcenie tym częściej Polacy wyrażają opinię, że podejmowane w Polsce działania na rzecz zwalczania korupcji są niewystarczające.

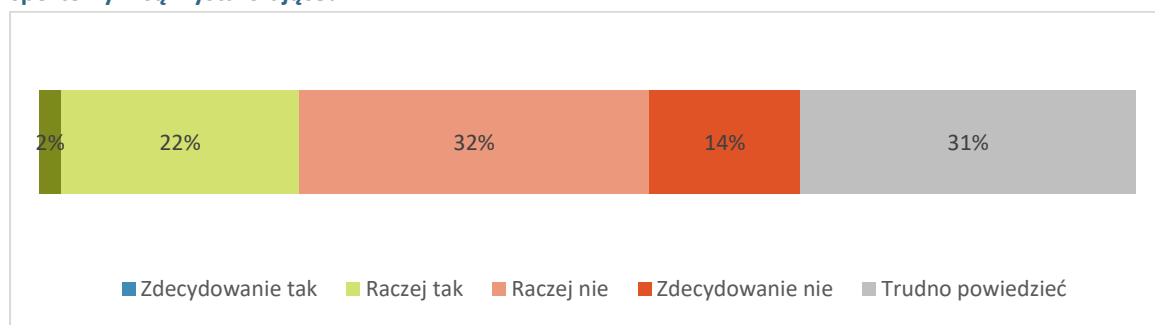
Rysunek 36. Czy w Polsce podejmowane są wystarczające czynności ukierunkowane na zwalczanie korupcji w środowisku sportowym?

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207.

Zawodnicy wyczynowi, którzy wzięli udział w ankiecie internetowej mniej pozytywnie oceniają skuteczność podejmowanych działań wobec korupcji. Ponad połowa (56%) sportowców wyraziło opinię, jakoby działania ukierunkowane na zwalczanie korupcji w środowisku sportowym były niewystarczające.

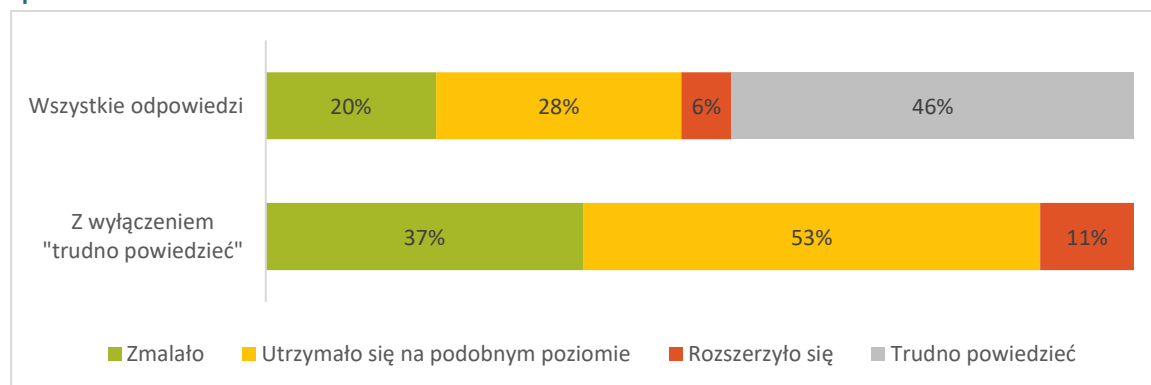
Rysunek 37. Czy podejmowane w Polsce działania ukierunkowane na zwalczanie korupcji w środowisku sportowym są wystarczające?

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Niemal połowa Polaków nie jest w stanie ocenić jak zmienił się poziom korupcji w środowisku sportowym w ciągu ostatniego roku. To świadczy o tym, że do społeczeństwa nie docierały informacje na temat zdarzeń powiązanych z korupcją w środowisku sportowym. Według 28% Polaków (ponad połowa Polaków, jeśli wykluczyć osoby, które nie mają zdania w tym temacie) w ciągu ostatnich 12 miesięcy zjawisko korupcji w środowisku sportowym w Polsce utrzymało się na podobnym poziomie. Warto pamiętać, że może to wynikać z niewielkiej liczby doniesień medialnych na temat podejrzeń o przestępstwa korupcyjne czy na temat sukcesów w zakresie zwalczania tego zjawiska. Jednocześnie co piąty Polak (a 37% osób, które mają wyrobioną opinię na ten temat) wyraża opinię, że zjawisko korupcji maleje w polskim środowisku sportowym. Najmniejszą grupę stanowią osoby, według których obserwacji w Polsce rozszerza się zjawisko korupcji – osoby te stanowią 6% ogółu społeczeństwa (11% osób, które mają wyrobioną opinię na ten temat).

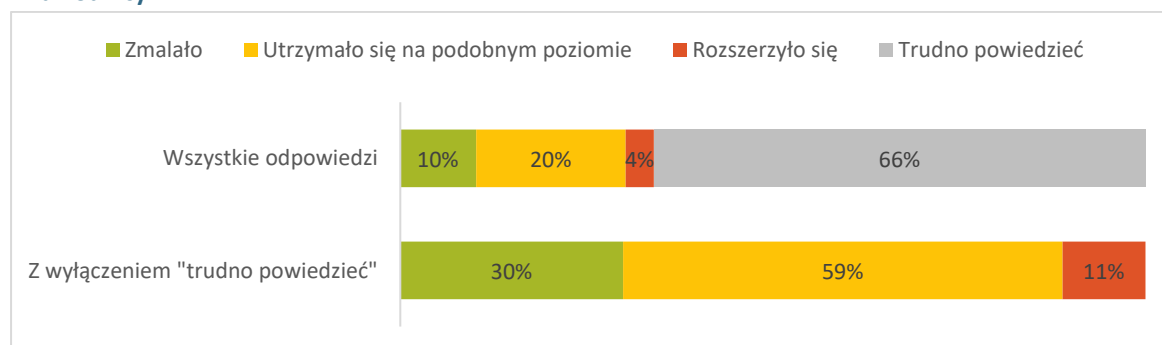
Rysunek 38. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zjawisko korupcji w środowisku sportowym w Polsce: ... – społeczeństwo

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207.

Spośród zawodników wyczynowych aż 2/3 badanych nie była w stanie ocenić dynamiki zmian skali korupcji w środowisku sportowym w ciągu ostatniego roku. Tylko co dziesiąty z ogółu badanych zawodników jest zdania, że zjawisko to w Polsce maleje. Jeśli wziąć pod uwagę odpowiedzi sportowców, którzy mają wyrobioną opinię na ten temat, to zauważyć można nieco mniej optymistyczne podejście niż w przypadku ogółu społeczeństwa – tylko 30% (o 7 pp. mniej) wyraża o malejącym trendzie.

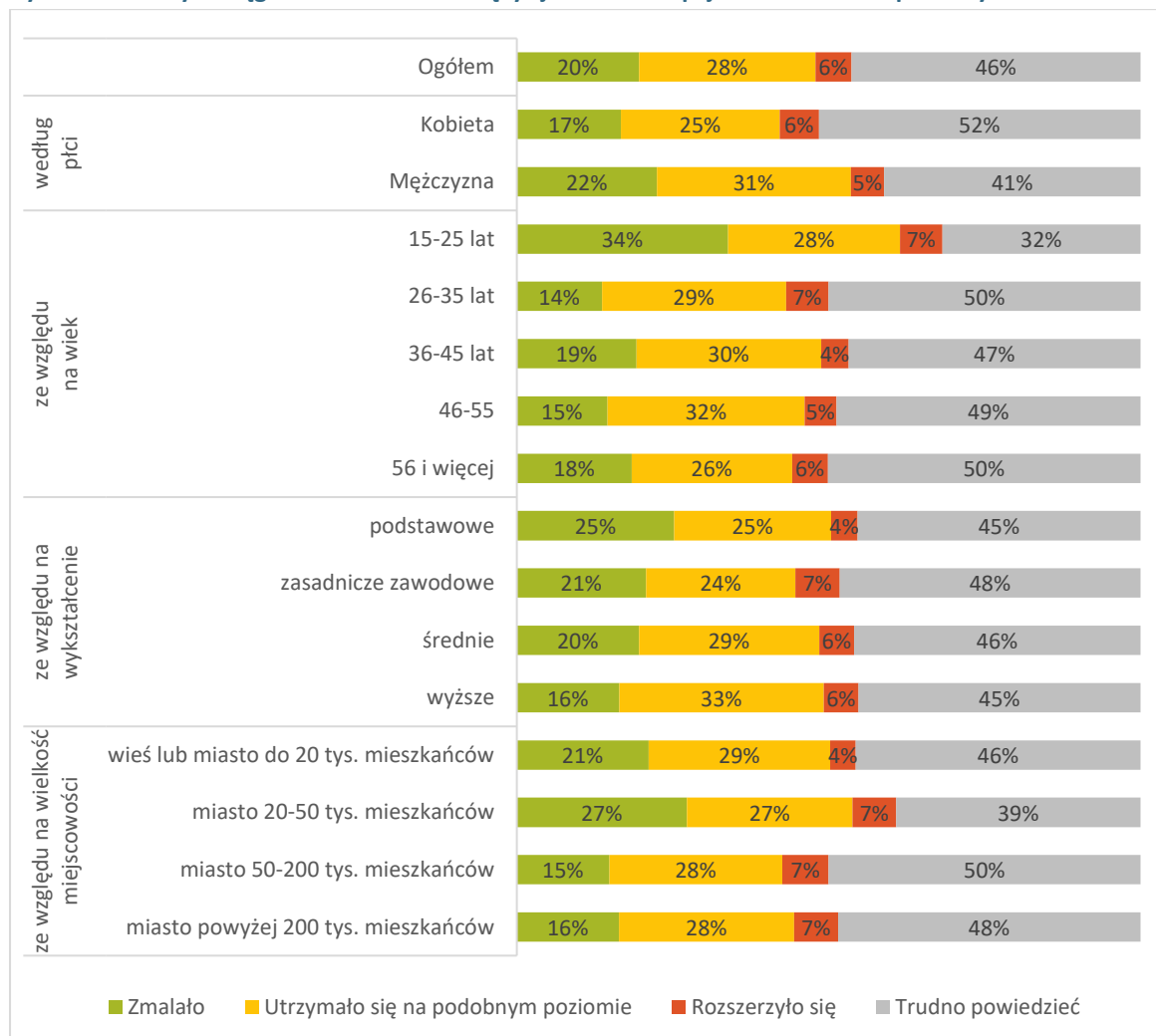
Rysunek 39. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zjawisko korupcji w środowisku sportowym w Polsce: – zawodnicy

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Opinia społeczna na temat dynamiki zmian skali korupcji w polskim środowisku sportowym różni się w zależności od cech społeczno-demograficznych. O ile osoby interesujące się sportem podobnie oceniają ten aspekt, o tyle wyraźne różnice widoczne są w zależności od płci, wieku czy miejsca zamieszkania. Wyraźnym trendem jest bardziej optymistyczne postrzeganie sytuacji w kraju przez osoby młodsze oraz osoby z niższym wykształceniem.

Rysunek 40. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zjawisko korupcji w środowisku sportowym w Polsce?

Badanie panelowe na próbie reprezentatywnej dla Polaków w wieku 15 lat i więcej, N=1207.

Obserwacje ekspertów, którzy w swojej pracy zawodowej analizują to zjawisko wskazują na tendencje malejące. Według nich aktualnie skala zjawiska korupcji w środowisku sportowym jest znacznie niższa. Jako czynnik najmocniej oddziałujący na zmniejszanie się skali korupcji w sporcie eksperci wskazują działania odpowiednich służb, które w odpowiedzi na ujawnioną wielką aferę korupcyjną podejmowały decyzje o licznych aresztowaniach w związku z wykrywanymi przestępstwami korupcyjnymi. Wydaje się, że kara bezwzględnie pozbawienia wolności za korupcję w sporcie zadziałała odstrasząco dla innych działaczy sportowych. Świadomość możliwości poniesienia odpowiedzialności prawnej sprawiła, że skala zjawiska znacząco zmalała w Polsce.

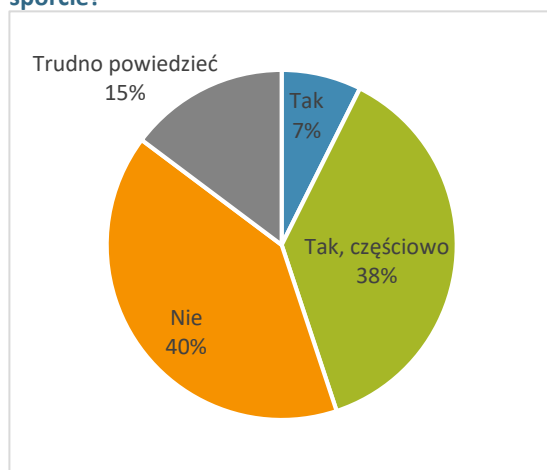
To było wydarzenie medialne, mocne uderzenie, które spowodowało, że rzeczywiście **podziało to niestychnie odstrasżająco**. O ile ten przepis istnieje w prawie karnym od 2003 roku, to nikt nie zadawał sobie tak naprawdę z tego środowiska sportowego sprawy jak to działa w praktyce, przegapiono ten moment, nikt nie docenił wagi tego momentu, kiedy Państwo uchwała takie prawo, korupcja jest ścigana z urzędu i później ta afera korupcyjna, zatrzymanie wielkich bossów z Fryzjerem na czele spowodowało, że prokuratura uderzyła w te struktury korupcyjne w polskiej piłce.

- Ekspert ds. korupcji w sporcie, dziennikarz

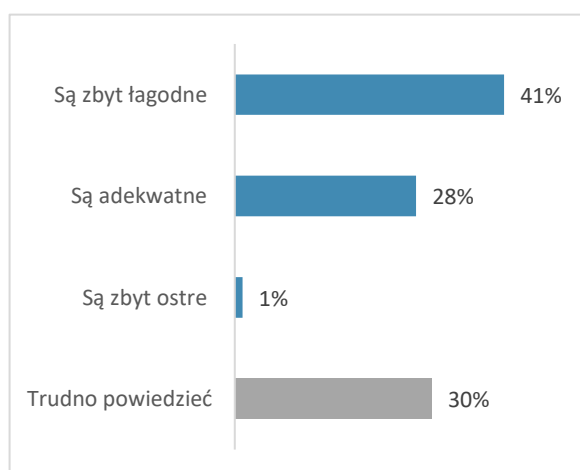
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE PRZECIW KORUPCJI W ŚRODOWISKU SPORTOWYM

Badanie ilościowe wśród zawodników wykazało, że istnieje potrzeba prowadzenia profilaktyki obejmującej chociażby działania świadomościowe i informacyjne na temat obowiązujących w Polsce przepisów dotyczących korupcji w środowisku sportowym. Tylko 45% badanych zadeklarowało, że zna (przynajmniej częściowo) obowiązujące w Polsce przepisy dotyczące tego zagadnienia. Niepokojące jest jednak to, że tylko 7% badanych zawodników zadeklarowało pełną znajomość tych przepisów i jest świadoma, jakie sankcje grożą za wykroczenia wynikające m.in. z ustawy o sporcie. Spośród osób, które zadeklarowały znajomość przepisów 41% uważa, że są one zbyt łagodne. Może to wskazywać na oczekiwanie środowiska sportowego na zaostrezenie uregulowań prawnych w tym zakresie.

Rysunek 41. Czy są Panu/i znane przepisy prawne (np. ustawa o sporcie) dotyczące korupcji w sporcie? **Rysunek 42. Jak ocenia Pan/i obecnie funkcjonujące kary za korupcję w polskim prawodawstwie?**

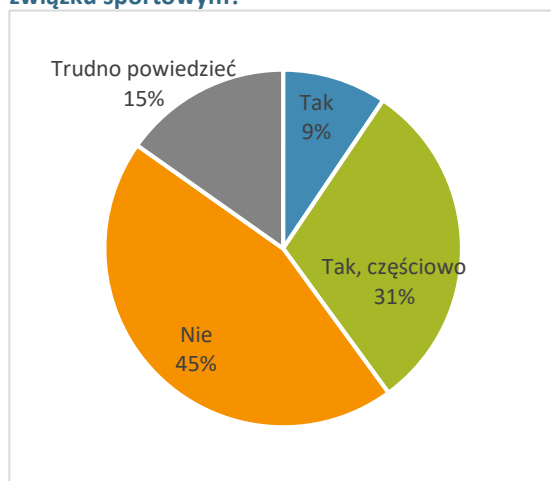
Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

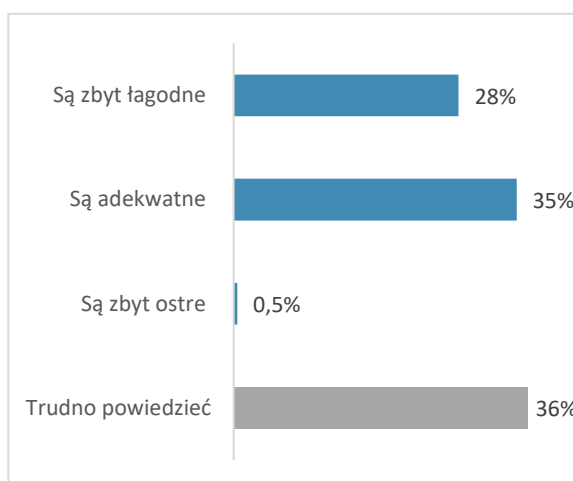
Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=499.

Sportowcy jeszcze rzadziej niż regulacje ustawowe znają reguły dyscyplinarne związane z korupcją obowiązujące w związku sportowym właściwym dla uprawianych przez nich sportów. Choć pełną znajomość deklaruje o 2 pp. więcej osób niż w przypadku przepisów prawa powszechnie obowiązującego, to minimum częściową znajomość deklaruje 40% badanych zawodników (o 5 pp. mniej niż w przypadku przepisów prawa). Pozyskana wiedza powinna stanowić podstawę do planowania działań uświadamiających zawodników co do sankcji grożących za przestępstwa korupcyjne. Warto zauważyć, że przepisy prawa powszechnie obowiązującego są uniwersalne niezależnie od uprawianych sportów. Zasadne jest jednak organizowanie dodatkowych szkoleń współorganizowanych przez polskie związki sportowe, które będą kierowane do zawodników uprawiających poszczególne sporty. Spośród badanych, którzy zadeklarowali znajomość obowiązujących reguł dyscyplinarnych większość uważa, że są one adekwatne.

Rysunek 43. Czy są Panu/i znane reguły dyscyplinarne związane z korupcją w Pana związku sportowym?

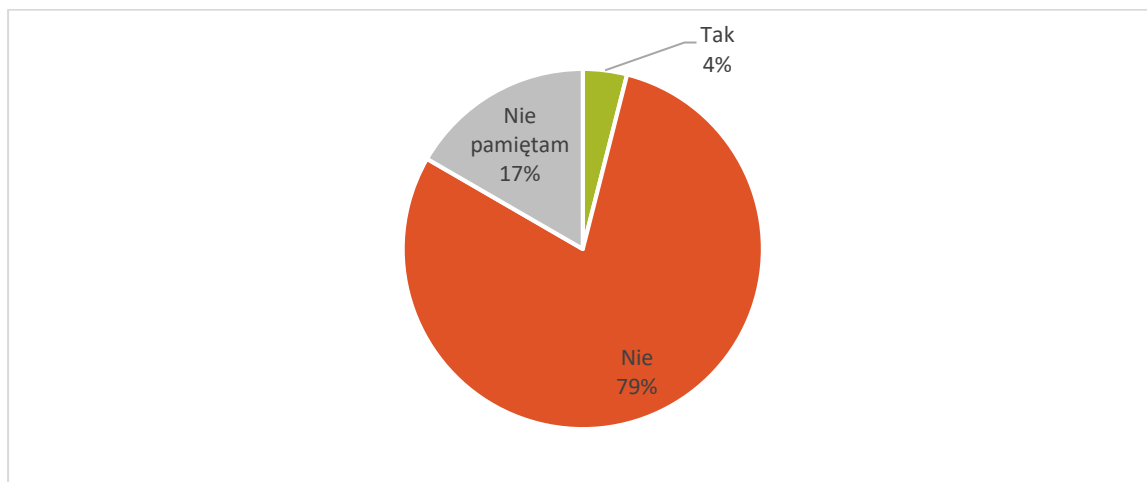
Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=444.

Mimo szeregu działań podejmowanych na rzecz zwalczania korupcji w środowisku sportowym skala podejmowanych inicjatyw nie pozwoliła dotrzeć do znaczącego odsetka zawodników. Niezależnie od podmiotu organizującego szkolenia świadomościowe, w tego typu działaniach wzięło udział jedynie 4% respondentów. Badani najczęściej jako organizatorów takich przedsięwzięć wskazywali przedstawiciele Policji w towarzystwie eksperta, Ministerstwo Sportu i Turystyki oraz polskie związki sportowe lub kluby, w których na co dzień trenują.

Rysunek 45. Czy w ciągu ostatnich 5 lat brał/a Pan/i udział w działaniach uświadamiających lub szkoleniu dotyczącym korupcji w środowisku sportowym?

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

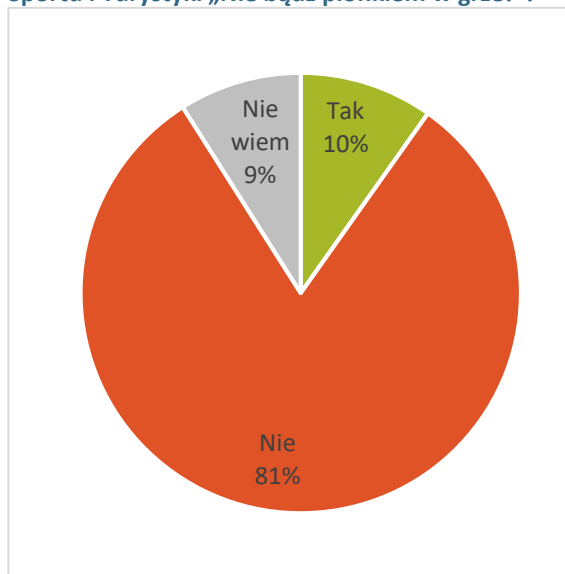
„NIE BĄDŹ PIONKIEM W GRZE!” – PROGRAM NA RZECZ ZAPOBIEGANIA ZJAWISKU KORUPCJI W ŚRODOWISKU SPORTOWYM

Program na lata 2015-2020 „Nie bądź pionkiem w grze!” zakłada organizację szkoleń i zajęć edukacyjnych adresowanych do różnych środowisk sportowych, w tym młodych zawodników, trenerów, czy sędziów. W ramach Programu realizowanych jest kilka projektów dostosowanych do różnych grup docelowych.

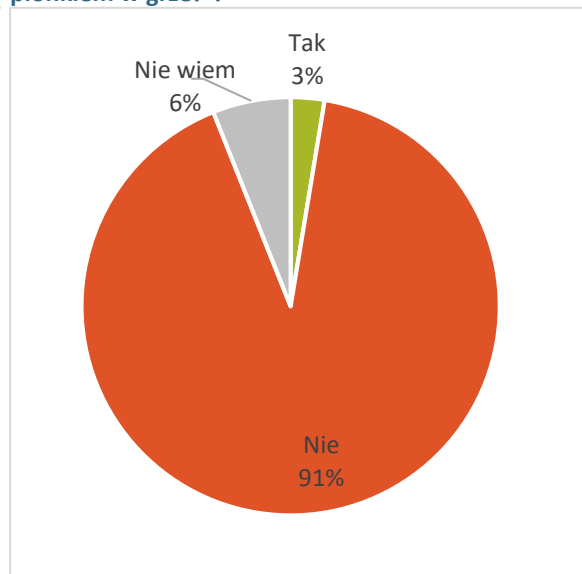
Rozpoznawalność tego programu w środowisku sportowym wynosi 10%. Biorąc pod uwagę fakt, że tylko 4% badanych zadeklarowało, że brała udział w jakichkolwiek działaniach szkoleniowych dotyczących zagadnienia korupcji w środowisku sportowym jest to dość dobry wynik. Warto również zauważyć, iż wśród osób, które zadeklarowały udział w szkoleniach o tematyce antykorupcyjnej zdecydowana większość (66%) brała udział w szkoleniach organizowanych w ramach programu „Nie bądź pionkiem w grze!”.

Należy jednak podkreślić, że ze względu na zdiagnozowany niski poziom wiedzy zawodników na temat przepisów prawnych i reguł dyscyplinarnych dotyczących korupcji zasadne jest nasilenie działań i dotarcie do jeszcze większej liczby zawodników wyczynowych.

Rysunek 46. Czy kiedykolwiek słyshał/a Pan/i o programie realizowanym przez Ministerstwo Sportu i Turystyki „Nie bądź pionkiem w grze!”?

Rysunek 47. Czy brał Pan/i udział w działaniach realizowanych w ramach programu „Nie bądź pionkiem w grze!”?

Badanie ilościowe (CAWI) wśród zawodników wyczynowych, N=1111.

W latach 2015-2016 przeprowadzono projekt szkoleniowy w polskich związkach sportowych. W roku 2015 zorganizowano szkolenie dla polskich związków sportowych działających w sportach olimpijskich, a w roku 2016 szkolenie skierowane do związków działających w sportach nieolimpijskich. W przeprowadzonych szkoleniach wzięło udział 82 uczestników – przedstawiciele kadr zarządczych polskich związków sportowych.

W ramach Programu realizowany jest projekt „Zapobieganie korupcji w sporcie i ustawianiu zawodów sportowych w szkołach mistrzostwa sportowego”. W latach 2013-2017 przeprowadzono 29 sesji szkoleniowych, w których udział wzięło 1223 zawodników. Celem projektu jest przede wszystkim podniesienie świadomości środowiska sportowego odnośnie korupcji w sporcie oraz manipulowania zawodami sportowymi oraz przeciwdziałanie zjawisku korupcji w sporcie i ustawianiu zawodów sportowych. Podejmowana inicjatywa ma utrwalać wśród młodych zawodników społecznie pożądane postawy oraz wyczuwać na negatywny wpływ korupcji w sporcie.

Co roku dokonywana jest ewaluacja działań szkoleniowych. Na podstawie anonimowych ankiet wypełnianych przez uczestników corocznie formułowano wnioski wskazujące na realizację zakładanych celów. Młodzi zawodnicy pozytywnie oceniają treść zajęć, przydatność informacji, czy sposób prowadzenia zajęć. Co roku uczniowie objęci działaniami szkoleniowymi doceniają przydatność tego typu szkoleń, deklarując, że dzięki szkoleniu będą wiedzieli jak zachować się w sytuacji korupcyjnej.

O potrzebie kontynuowania działań szkoleniowych w tej grupie docelowej świadczą odpowiedzi udzielone przez uczniów w anonimowej ankiecie ewaluacyjnej dot. szkolenia. Choć z przeprowadzanych badań wynika, że co roku maleje odsetek uczniów, którzy deklarują osobistą styczność z korupcją w sporcie (w 2015 roku aż co czwarty uczeń posiadał takie doświadczenia, w roku 2017 było to 10,3% badanych), to wciąż istnieje potrzeba podejmowania działań

edukacyjnych w tym obszarze. Mimo iż działania kierowane są do młodych zawodników, uczniów szkół mistrzostwa sportowego, w 2017 znaczna część tej grupy brała udział w zakładach wzajemnych dotyczących zawodów sportowych, a odsetek – takie doświadczenia zadeklarowało 45% uczestników szkoleń.

Tabela 8. Odpowiedzi uczniów szkół mistrzostwa sportowego - uczestników szkoleń w ramach Programu "Nie bądź pionkiem w grze!" w latach 2015-2017.

	TAK (2015)	TAK (2016)	TAK (2017)
Jak uważasz, czy spotkałeś się już osobiście z przypadkami korupcji w sporcie?	25,6%	16,6%	10,3%
Czy kiedykolwiek brałeś udział w zakładach wzajemnych dotyczących zawodów sportowych?	Bd.	12%	45%
Czy działania takie, jak to szkolenie, są w Twojej opinii przydatne?	86%	75%	73%
Czy po szkoleniu będziesz wiedział jak się zachować w sytuacji korupcyjnej?	89%	77%	79%

Sprawozdanie z realizacji programu Ministerstwa Sportu i Turystyki na lata 2015-2020, dotyczącego zapobiegania korupcji w sporcie „Nie bądź pionkiem w grze!” za rok 2017, Ministerstwo Sportu i Turystyki.

W ramach Programu realizowany jest również Projekt „**Przeciwdziałanie korupcji i ustawianiu zawodów sportowych w klubach piłkarskich**”. Realizacja projektu początkowo zakładała organizację szkoleń w klubach Ekstraklasy, w kolejnych latach rozszerzono jednak grupę docelową o zawodników szkolonych w klubach pierwszej i drugiej ligi. Ministerstwo zdecydowało się na realizację odrębnego projektu dedykowanego konkretnemu sportowi ze względu na jego popularność (piłka nożna jest najpopularniejszym sportem w Polsce). Działania wynikają także z zidentyfikowanych przestępstw korupcyjnych w tym sporcie. W latach 2014-2017 zorganizowano łącznie 132 sesje szkoleniowe, w których udział wzięło 6367 zawodników w wieku 15-18 lat. Cele szkoleniowe były analogiczne do tych, które zamierzano osiągnąć podejmując działania w szkołach mistrzostwa sportowego. Również w tym przypadku, ankiety ewaluacyjne wskazują, że osiągnięte zostały cele działań szkoleniowych. Odpowiedzi zawodników wskazują także na potrzebę podejmowania dalszych działań w tym zakresie.

Tabela 9. Odpowiedzi zawodników z klubów piłkarskich - uczestników szkoleń w ramach Programu "Nie bądź pionkiem w grze!" w latach 2015-2017.

	TAK (2015)	TAK (2016)	TAK (2017)
Jak uważasz, czy spotkałeś się już osobiście z przypadkami korupcji w sporcie?	10%	6,7%	11%
Czy kiedykolwiek brałeś udział w zakładach wzajemnych dotyczących zawodów sportowych?	Bd.	13%	41%
Jeśli tak, to czy dotyczyły one piłki nożnej?	Bd.	29%	52%
Czy działania takie, jak to szkolenie, są w Twojej opinii przydatne?	80%	76%	74%
Czy po szkoleniu będziesz wiedział jak się zachować w sytuacji korupcyjnej?	83%	80%	83%

Sprawozdanie z realizacji programu Ministerstwa Sportu i Turystyki na lata 2015-2020, dotyczącego zapobiegania korupcji w sporcie „Nie bądź pionkiem w grze!” za rok 2017, Ministerstwo Sportu i Turystyki.

WNIOSEK	REKOMENDACJA
<p>Analiza wykazała, że działania szkoleniowe podejmowane w ramach akcji „Nie bądź pionkiem w grze!” wykazują się dużą użytecznością w zakresie kształtowania postaw pożądanых społecznie wśród zawodników sportowych.</p> <p>Badanie wykazało, że poziom rozpoznawalności Programu wśród zawodników jest niski, jednocześnie jednak większość sportowców, którzy brali udział w szkoleniach dotyczących korupcji deklaruje, że były one organizowane w ramach tegoż programu.</p> <p>Angażowanie w działania koordynatorów pozwala na zwiększenie zasięgu oddziaływania.</p>	<p>Zasadne jest kontynuowanie działań szkoleniowych zarówno wśród młodych zawodników, a kierowanych do ogółu społeczności sportowej. Zaangażowanie koordynatorów pozwoli na dotarcie do szerokiego grona odbiorców działań.</p> <p>Zaleca się dalsze prowadzenie działań szkoleniowych.</p>
<p>Badanie wśród zawodników wykazało, że istnieje bardzo niski poziom znajomości przepisów prawa powszechnie obowiązującego oraz reguł dyscyplinarnych dotyczących korupcji w środowisku sportowym. Zawodnicy bardzo często nie wiedzą jakie zachowania są dopuszczalne. Charakteryzują się niewielką wiedzą na temat regulacji dotyczących zawierania zakładów wzajemnych.</p> <p>Brak znajomości obowiązujących przepisów może zwiększać ryzyko podjęcia aktywności zakazanej, np. korzystania z zakładów wzajemnych mimo obowiązującego zakazu.</p>	<p>Zaleca się, aby polskie związki sportowe skierowały do zawodników informację na temat obowiązujących przepisów dotyczących korupcji w środowisku sportowym.</p> <p>Działania szkoleniowe kierowane do sportowców powinny zawierać informację na temat aspektów prawnych oraz reguł dyscyplinarnych właściwych dla poszczególnych sportów. Zasadne jest, aby program szkoleń obejmował także zagadnienia związane z zawieraniem zakładów wzajemnych.</p> <p>Zaleca się także ujednoczenie reguł dyscyplinarnych obowiązujących polskich zawodników z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych sportów.</p>

WNIOSEK	REKOMENDACJA
<p>Korupcja w środowisku sportowym w związku z zawieraniem zakładów wzajemnych to, w porównaniu do innych typów korupcji zjawisko marginalne. W związku z rozwijającym się rynkiem zakładów należy zwracać szczególną uwagę na działania podejmowane przez przedstawicieli środowiska sportowego. Należy pamiętać, iż nie tylko zawodnicy, ale także osoby zaangażowane w organizację imprez sportowych nie powinny uczestniczyć w zawieraniu zakładów wzajemnych.</p>	<p>Zaleca się monitorowanie zakładów w celu identyfikacji podejrzanych zdarzeń. Kluczowa jest tutaj współpraca przedstawicieli różnych typów podmiotów. Istotne jest zaangażowanie zakładów bukmacherskich, organów ścigania oraz polskich związków sportowych.</p>
<p>Badanie wśród zawodników wyczynowych wykazało, że jednym z przejawów korupcji w zarządzaniu sportem jest brak transparentności w polskich związkach sportowych.</p>	<p>Badanie uwzględnia subiektywną opinię zawodników, jednak stanowi punkt wyjścia do weryfikacji poprawności funkcjonowania organizacji sportowych, w szczególności poprzez zwrócenie uwagi na sposób wydatkowania otrzymywanych z dotacji krajowych środków finansowych. Ministerstwo Sportu i Turystyki powinno kontynuować działania ukierunkowane na weryfikację poprawności finansowania i funkcjonowania polskich związków sportowych.</p>